

Täysistunto

Tiistai 23.11.2021 klo 14.02—20.17

3. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Suomen osallistumisen jatkamisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa (Operation Inherent Resolve, OIR)

Valtioneuvoston selonteko VNS 9/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Ulkoministeri Pekka Haaviston esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään 5 minuuttia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 2 tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.03 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnalle annetun selonteon pohjalta kuullaan eduskuntaa sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti liittyen Suomen osallistumisen jatkamiseen kansainvälisen Isisin vastaisen koalition Operation Inherent Resolve -kriisinhallintaoperaatioissa Irakissa. Selonteossa luodaan myös katsaus Naton Irakin-koulutusoperaatioon NMI:hin, jonka laajentamista valmistellaan.

Kansainvälinen Isisin vastainen koalitio perustettiin vuonna 2014. Suomi on ollut alusta alkaen mukana koalition toiminnassa ja kuuluu myös sen pienryhmään. Koalitiossa on 83 jäsentä, ja sen toiminta tukeutuu YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauseelmiin Isisin aiheuttaman uhkan estämiseksi. Koalition sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon Suomi on osallistunut vuodesta 2015 lähtien. Vuodesta 2017 lähtien Suomen antama koulutus ja neuvonanto on koskenut Pohjois-Irakin kurdien peshmerga-joukkojen lisäksi Irakin keskuksenhallinnon alaisia turvallisuusjoukkoja myös muualla Irakin alueella.

Arvoisa puhemies! Irakin tilanne on muuttunut huomattavasti siitä, kun kansainvälisen koalition toiminta Irakin hallituksen ja turvallisuusjoukkojen tukena käynnistyi seitsemän vuotta sitten. Isis on julistettu voitetuksi sen menetettyä maa-alueensa Irakissa joulukuussa 2017. Tämä mahdollisti maan sisäisten pakolaisten kotiinpaluun käynnistymisen ja jälleenrakentamisen aloittamisen. Arvioiden mukaan palanneita on noin 4,8 miljoonaa, mut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

ta Irakissa on edelleen noin 1,2 miljoonaa sisäistä pakolaista. Isisiltä vapautettujen alueiden vakauttaminen on jatkossakin edellytys sille, että kotiseudulle palataan ja sinne myös jäädytään. Kansainvälisen yhteisön tuki tähän on edelleen tarpeen.

Irakin turvallisuustilanne on parantunut Isisin sotilaallisen lyömisen jälkeen, mutta se on edelleen hauras ja altis muutoksille. Vaikka Isisin hallussa ei enää ole maa-alueita, on sillä edelleen Irakissa kannattajia ja nukkuvia soluja. Isisin vastaisen koalition työ Irakin turvallisuusjoukkojen tukemiseksi, maan turvallisuussektorin kehittämiseksi ja turvallisuustilanteen vakauttamiseksi on tässä tilanteessa edelleen tarpeen.

Irakissa järjestettiin ennen aikaiset parlamenttivaalit 10.10. Vaalit olivat vastaus vuodesta 2019 jatkuneisiin mielenosoituksiin, joissa irakilaiset vaativat hallitukselta toimia korruptiota vastaan sekä parempia peruspalveluita ja työpaikkoja. Vaalit sujuivat pääosin rauhallisesti, eikä vaalivilppiä havaittu. Äänestysaktiivisuus jäi kuitenkin matalaksi, noin 43 prosenttiin. Vaalien jälkeen ilmapiiri on ollut jännitteinen. Vaalien alustavaa tulosta ovat kyseenalaistaneet etenkin ne puolueet, jotka ovat menettämässä asemiaan. Virallisen vaalituloksen vahvistuminen kestää vielä viikkoja. Bagdadissa on esiintynyt jonkin verran mielenosoituksia vaalien jälkeen. Turvallisuustoimia on lisätty sen jälkeen, kun Irakin pääministerin Mustafa al-Kadhimin virka-asuntoon tehtiin 7.11.2021 lennokki-isku. Kansainvälinen yhteisö tuomitsi iskun laajasti.

Irakin julkinen talous on huomattavissa vaikeuksissa, ja koronapandemia on kuormittanut terveysjärjestelmää. Taloudellisten ja sosiaalisten uudistusten rinnalla olisi tärkeää tehostaa korruption vastaisia toimia, parantaa Irakin keskushallinnon ja kurdien itsehallintoalueen yhteistyötä sekä uudistaa turvallisuussektoria. Suomi pyrkii tukemaan Irakin vakauttamista ja jälleenrakentamista kokonaisvaltaisesti. Suomen Bagdadin-suurlähetystö on avattu uudestaan vuonna 2019. Suomen kehitys- ja humanitaarinen apu Irakille on ollut vuodesta 2014 lähtien yhteensä noin 38 miljoonaa euroa. Suomi tukee Irakissa Isisiltä vapautettujen alueiden vakauttamista YK:n kehitysohjelma UNDP:n vakauttamisrahaston kautta sekä humanitaarista miinanraivausta. UNDP:n tuen myötä mahdollistetaan paikallisväestön paluu koteihinsa kestäväällä tavalla. Tähän kuuluu infrastruktuurihankkeita, esimerkiksi koulujen ja terveyskeskusten kunnostamista, pienyrittäjyyden tukemista ja sovinnon rakentamista paikallisyhteisöissä.

Suomi osallistuu Irakissa myös EU:n EUAM Iraq -siviilikriisinhallintaoperaatioon. Operaatio tukee Irakin turvallisuussektorin kehittämistä antamalla tukea Irakin sisäministeriölle ja kansallisen turvallisuusneuvonantajan toimistolle. Suomalaiset asiantuntijat ovat operaatioissa hyvin edustettuina: siellä on viisi suomalaista asiantuntijaa, ja operaation varapäällikkö on suomalainen. Myös EU:n delegaation päällikkö Bagdadissa on Suomen kansalainen.

Irakin vakauden ja turvallisuuden palauttaminen ja Isisin torjuminen on tärkeää Irakin vakauden ja siten myös alueellisen vakauden kannalta, mutta myös Suomen ja Euroopan turvallisuuden kannalta. Menetetystä asemastaan huolimatta Isis kykenee edelleen toteuttamaan terrori-iskuja.

Arvoisa puhemies! Suomi osallistuu Irakissa myös Naton NMI- eli Nato Mission Iraq -koulutusoperaatioon. Sitä koskeva voimassa oleva kansallinen osallistumispäätös mahdollistaa osallistumisen viidellä sotilaalla. Tällä hetkellä operaatioissa toimii kolme suomalaista sotilasta. NMI täydentää Isisin vastaisen koalition ja muiden kansainvälisten toimijoiden toimintaa keskittyen strategisen tason neuvonantoon ja tukeen Irakin puolustussektorin reformille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

OIR-operaation ollessa viimeisessä vaiheessaan ja pitkälti saavutettua tavoitteensa on Nato valmistautunut vahvistamaan omaa Irakin-koulutusoperaatiotaan. Naton operaation tavoitteena on ollut varmistaa kansainvälisen tuen jatkuvuus Irakin turvallisuussektorille vastaisuudessa ja vastata Irakin hallituksen yksilöimiin koulutustarpeisiin. Myös Suomi varautuu siihen, että sotilaallisen kriisinhallinnan painopiste Irakissa tulee siirtymään OIR-operaatiosta NMI-operaatiolle. Kun Naton koulutusoperaation laajentaminen etenee tähän vaiheeseen, tullaan Suomen osallistumistasoa käsittelemään sotilaallista kriisinhallintaa koskevan lain mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Kuten selonteossa esitetään, Suomen tarkoituksena olisi jatkaa Irakin turvallisuussektorin koulutus- ja neuvonantotoimintaa. Osallistumisemme OIR-operaatioissa jatkuisi 1.1.2022 alkaen nykyisen kaltaisella noin 75 sotilaan vahvuudella vuoden 2022 loppuun asti. Kuten ennenkin, osallistuminen pitäisi sisällään koulutus- ja neuvonantotoiminnan, tarvittavan omasuojan sekä kansalliset tuki- ja huolto-osat. Arviona on, että vuoden 22 osalta osallistumisen kustannukset olisivat yhteensä noin 15,7 miljoonaa euroa ja näistä ulkoministeriön pääluokassa noin 8,4 miljoonaa euroa ja puolustusministeriön pääluokassa noin 7,3 miljoonaa euroa. Osallistumisen jatkaminen voidaan toteuttaa valtioneuvoston julkisen talouden vuoden 21—24 suunnitelman mukaisesti. Suomalaisten antama koulutus on parantanut koulutettavien joukkojen kykyä toimia kokonaisuutena yksikönä ja kehittänyt kykyä selviytyä taistelutilanteissa. Se on myös kehittänyt joukkojen kykyä hallita paremmin turvallisuustilanteita ja -alueita.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Osallistumisella Irakin turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Suomi tukee osaltaan kansainvälisen terrorismin ja Isisin vastaista toimintaa. Osallistuminen kehittää myös kansallisen puolustuksemme suorituskykyä. Koalition kokonaisvaltaisella toiminnalla pyritään tukemaan Irakin turvallisuustilanteen parantumista. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Salonen.

14.11 Kristiina Salonen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monenkeskisessä maailmassa vakaus ja turvallisuus rakentuvat yhteisten pyrkimysten perustalle. Kansainvälinen yhteistyö onkin välttämätön keino tarttua rauhaa koetteleviin ja rajat ylittäviin uhkisiin. Näin on myös terrorismin kohdalla.

Suomi on jo vuosien ajan tehnyt työtä kansainvälisen terrorismin torjumiseksi ja kitkemiseksi Irakissa. Maan vakaudella on suoria vaikutuksia myös Euroopan ja Suomen turvallisuuteen. On tärkeää osallistua kokonaisvaltaisesti Irakin vakauttamista tukeviin toimiin, sillä maan turvallisuustilanne on edelleen hauras ja altis nopeille muutoksille. Tästä syystä Suomi jatkaa OIR-operaatioon osallistumista 75 sotilaalla vuoden 2022 loppuun asti.

Suomi osallistuu Irakissa OIR-operaation lisäksi Naton johtamaan koulutusoperaatio NMI:hin. Molempien operaatioiden pyrkimyksenä on vahvistaa Irakin omien turvallisuusjoukkojen kykyä torjua Isisin uhkaa ja valaa yhteiskuntaan vakautta. Tavoitteena on tulevaisuudessa vastata entistä tehokkaammin maan oman turvallisuussektorin tarpeisiin ja luoda sitä kautta kestävämpää rauhaa.

Yhteiskuntien jälleenrakennus ei ole koskaan helppoa. Irakin osalta kyse on vuosikymmenien prosessista, joka edellyttää niin sotilas- ja siviilikriisihallintaa, kehitysyhteistyötä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

kuin talouskasvunkin edistämistä. Tavoitteena on vahvistaa tuetun maan itsenäistä kykyä vakauden ja turvallisuuden ylläpitoon.

Suomi on Irakissa mukana myös Euroopan unionin Irak-siviilinkriisinhallintaoperaatiossa. Suomi edistää maan kehittymistä lisäksi YK:n kehitysohjelma UNDP:n vakauttamisrahaston kautta.

Arvoisa puhemies! Vaikka vakaus on askel kerrallaan ottanut sijaa Irakissa, turvallisuus tilanne on edelleen alueellisesti vaihteleva ja herkkä sisäisille jännitteille. Kuten selonteossa kuvataan, Isisin kannattajia ja nukkuvia haaroja on alueella yhä tuhansia. Iskuja on viime aikoina kohdistettu erityisesti sotilas- ja poliisikohteisiin.

Kotiinpaluuta odottaa edelleen yli 1,2 miljoonaa irakilaista oman maansa sisäisinä pakolaisina. Isisin kaltainen terroristiliike on taitava hyväksikäyttämään ihmisten tulevaisuuteen liittyvää epävarmuutta ja tyytymättömyyttä. Kuten koko maailma todisti Afganistanin kohdalla, vakaus voi olla hetkessä eilispäivää. Joukkojen ennen aikaisella pois vetämisellä voisi olla myös Irakissa kohtalokkaita seurauksia. Operaation käynnissä olevassa neljännessä vaiheessa tavoitteena on turvallisuus tilanteen vakauttaminen. Selonteossa tunnistetaan Irakissa yhä vallitseva tarve laaja-alaiseen ja pitkäjänteiseen tukeen jälleenrakennustyössä.

Kriisinhallinnan tulevaisuutta pohdittaessa on tärkeää ammentaa oppia Afganistanin tilanteesta ja hyödyntää tutkijoiden perusteellisia selvityksiä. Tämä koskee operaatioiden tavoitteiden tarkentamista sekä tehokkaampaa sovittamista vallitsevaan toimintaympäristöön. Kuten Afganistanista opittiin, jos vetäytyminen ei ole tarkkaan suunniteltu, vaarana on vuosien työn romuttuminen.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä puoltaa selonteon mukaisesti ja Irakin turvallisuus tilanteen nojalla Suomen osallistumisen jatkamista Irakin turvallisuus sektorin koulutusyhteistyöhön myös ensi vuonna. OIR-operaatio tuottaa meille kahdensuuntaista arvoa. Rauhan vahvistamisella tartumme muuttoliikkeen taustavaikutuksiin. Osallistuminen kehittää kansallisen puolustuksen suorituskykyä tarjoten arvokasta kokemusta neuvontatehtävistä kansainvälisessä operaatiossa.

Kriisien ja konfliktien monimutkaistuesssa Suomen vahvuus yhteiskuntien jälleenrakentajana on kokonaisvaltainen näkemys rauhantyyöhön. Yhteiskuntaa eheytetään vahvistamalla demokratiaa, kitkemällä korruptiota sekä panostamalla koulutukseen ja kansalaisten tietotaidon parantamiseen. Läsnäolomme Irakissa edustaa Suomen kokonaisvaltaista lähestymistapaa kestäväen vakauden edistämiseksi. [Mikko Savola: Hyvä puhe! Asiallinen!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Niemi.

14.16 **Veijo Niemi ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaisten eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoro.

Tasavallan presidentti ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuus poliittinen ministerivaliokunta linjasivat 11. marraskuuta, että Suomi jatkaa osallistumista OIR-kriisinhallintaoperaatiossa Irakissa noin 75 sotilaalla vuoden 2022 loppuun asti. Tämä sisältää osallistumisen koulutus- ja neuvonantotehtäviin sekä tarpeellisiin esikunta-, hallinto ja tukitehtäviin Irakissa.

Vuonna 2014 Isis julisti perustaneensa Irakin ja Syyrian alueille ulottuvan kalifaatin. Syyskuussa 2014 perustettiin Irakin tueksi Yhdysvaltojen johtama kansainvälinen Isisin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

vastainen koalitio. Suomi liittyi koalitioon vielä samana vuonna. Isisin hallinto kaatui vuonna 2019, mutta itse järjestöä ei ole onnistuttu kukistamaan. Isis on ajettu maan alle, josta käsin se toimii aktiivisesti ympäri Irakia. Väkivaltaisia järjestön organisoimia radikaaleja soluja on edelleen paljon, ja ne suunnittelevat jatkuvasti uusia iskuja. Isisillä on paljon voimavaroja, ja se osallistuu entistä enemmän myös lailliseen liiketoimintaan. Isisin perinnönjatkajia löytyy myös leireiltä ja vankiloista. Ihmisiä pidetään vangittuina isoissa keskittymissä, joissa on jopa tuhansia ihmisiä. Tämä lisää väkivallan uhkaa ja mahdollistaa Isisin aatteiden hengissä säilymisen ja laajan leviämisen.

Vaikka Irakissa on nyt turvallisempaa kuin Isisin hirmuvallan aikana, jätti se jälkeensä tuhoutuneita asuinalueita ja laajaa yhteiskunnallista sekasortoa. Maan nykyistä hallintoa leimaa mielivaltaisuus ja syvä korruptio, ja sitä esiintyy yhteiskunnan kaikilla tasoilla korkeimmasta johdosta alimpiin virkamiehiin saakka. Oikeusistuimet toimivat miten sattuu, ja kansalaisten luottamus oikeusjärjestelmään on todella heikkoa. Irakin ongelmat koskevat lähes kaikkia yhteiskunnan eri sektoreita. Lisäksi šiiojen ja sunnien jännitteet ovat edelleen vakavia ja syviä.

Irakin toimintaympäristön ja maassa tehtävän kriisinhallintatyön vaikuttavuuden ymmärtämiseksi on hahmotettava myös maan äärimmäisen monimutkaiset verkostot. Suomen ja Euroopan unionin on mietittävä tarkasti, minkälaista tukea maan eri toimijoille annetaan ja minne suunnattu tuki oikeasti valuu. On hyvä muistaa, että maa on edelleen ulkovaltojen pelikenttä. Erityisen tarkasti on seurattava, millaiseksi Yhdysvaltain presidentin Joe Bidenin Irak-politiikka lopulta muodostuu. Eriävistä mielipiteistä huolimatta Biden on sanonut vetävänsä joukkonsa taistelutehtävistä Irakissa kuluvan vuoden loppuun mennessä. Biden on todennut, että tulevaisuudessa Yhdysvaltojen rooli tulee olemaan koulutamisessa ja tukemisessa, jotta Irak pystyisi itse jatkamaan taistelua Isisiä vastaan.

Arvoisa puhemies! OIR-operaatioissa on käynnissä niin sanottu neljäs vaihe, ja tavoitteena on turvallisuustilanteen vakauttaminen, joka kestää arviolta 12—24 kuukautta. Tavoitteen voi sanoa olevan jopa toivottoman optimistinen maassa, jonka yhteiskuntajärjestelmä on äärimmäisen hauras ja epävakaa. Selonteon mukaan tulevaisuudessa tavoitteena on OIR-operaation alasajo ja toiminnan keskittäminen Nato-operaatioon. Syynä tähän on se, että kahden rinnakkaisen koulutusoperaation ylläpitäminen ei ole tarpeellista. Yhdestä isommasta Nato-operaatiosta on varmasti hyötyä myös Suomelle poliittis-sotilaallisen dialogin näkökulmasta.

Yksi keskeinen Isisin vastaisen koalition tavoite on ollut estää vierastaistelijoiden pääsy Syyriaan ja Irakiin. Keskeisiä keinoja ovat olleet rajaviranomais- ja poliisiyhteistyö sekä lainsäädännön muutokset. Irakiin ja Syyriaan tulevien vierastaistelijoiden määrä on käytännössä ehtynyt. Koalition tulokset ovat olleet monilta osin hyviä, ja koulutus palvelee myös aina kouluttajaa. Suomalaiset joukot ovat saaneet Irakista arvokasta kokemusta, joka hyödyttää myös kansallista puolustuskykyä ja antaa uusia välineitä islamistisen radikalisaation torjuntaan.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset tukevat edelleen operaatioon osallistumista, koska sillä on merkittävä rooli kansainvälisen terrorismin ja Isisin vastaisessa toiminnassa. Irakin vakauttaminen on Suomen ja myös koko maailman etu. Sillä on lisäksi suoria vaikutuksia Suomen sisäiseen turvallisuuteen. Irakin turvallisuustilannetta parantamalla torjutaan myös massasiirtolaisuuden ongelmia. Perussuomalaisten mielestä ihmisiä tulee auttaa kotimaassaan sellaisten olosuhteiden saavuttamiseksi, joista ei tarvitse lähteä pakoon Eurooppaan. Se on kaikkien kannalta kestävin ja pysyvin tapa auttaa. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vikman.

14.21 **Sofia Vikman kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rauhanturvaaminen ja kriisinhallinta ovat merkittävä osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomen osallistumista kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin perustelee konfliktimaiden yhteiskuntarauhan edistäminen sekä oikeusvaltioperiaatteen ja demokratian voimistaminen. Vahvistamalla Irakin oikeusvaltiokehitystä ja vakauttamalla turvallisuustilannetta rakennamme edellytyksiä kestäväälle rauhalle. Vaikutamme näin kansainvälisen terrorismin ja muuttoliikkeen juurisyihin. Osallistumalla kriisinhallintaoperaatioihin parannamme myös puolustuksemme kansainvälistä yhteistoimintakykyä, josta on hyötyä kotimaan puolustuksessa. Kaikki tämä vahvistaa osaltaan Suomen kansallista turvallisuutta.

Tästä kokonaisuudesta on kyse turvallisuusyhteistyössämme Irakissa. Tarkoituksena on, että Suomi jatkaa osallistumista OIR-operaatioon noin 75 sotilalla ensi vuonna. Koalition edustakuntaryhmä kannattaa lähtökohtaisesti tätä linjausta.

Arvoisa puhemies! Suomi on ollut vahvasti mukana OIR-operaation toiminnassa vuodesta 2015 lähtien. Operaatiossa on kyse ennen kaikkea Irakin tukemisesta terrorismin vastaisessa taistelussa ja maan turvallisuustilanteen vakauttamisesta. Koalition toiminta Irakissa on ollut kokonaisvaltaista. Eniten näkyvyyttä ovat saaneet sotilaalliset toimet Isisiä vastaan, mutta työssä ovat painottuneet lisäksi maan jälleenrakennus ja humanitääri-apu. Operaation seurauksena Isisin toimintaedellytykset ovat heikentyneet. Osa taistelijoina jää Lähi-idän alueille, mutta osa suuntaa sieltä kohti Eurooppaa. Isisin ideologiaa kannattavat toimijat muodostavat edelleen vakavan alueellisen ja globaalin turvallisuusuhan.

Isisin propagandassa kannustetaan iskuihin länsimaita vastaan. Uhka koskee myös Suomea. Tämä korostaa kansallista tarvettamme ylläpitää tilannekuvaa Isisin toiminnan kehityksestä.

Arvoisa puhemies! Turvallisuusyhteistyö Irakin kanssa ei ole ongelmatonta. Irakin turvallisuutta heikentävät Isisin lisäksi lukuisat maassa toimivat aseelliset ryhmittymät. Irakin toimintaympäristön ja maassa tehtävän kriisinhallintatyön tavoitteisiin pääsemiseksi on tärkeää hahmottaa maan monimutkaiset verkostot. Meidän on mietittävä, minkälaista tukea maan eri toimijoille annetaan ja kenelle tuki lopulta valuu, jotta korruption ja epävakauden kitkemisen sijaan emme tule vahingossa edistäneeksi niitä. Jotta operaation tavoitteet voidaan saavuttaa, meidän on tunnistettava ja onnistuttava ratkomaan näitä ongelmia.

Suomen on myös pohdittava keinoja lisätä Irakin hallitukselle painetta ottaa vastuuta maansa tilanteesta. Tähän liittyy kysymys Irakin kansalaisten palautuspolitiikasta. Suomessa irakilaiset ovat suurin turvapaikanhakijaryhmä. Suomen taloudellinen ja muu apu Irakille on ollut mittavaa. On kestänyt, että Suomella ei kuitenkaan ole Irakin kanssa palautussopimusta ja Irak on kieltäytynyt vastaanottamasta takaisin omia kansalaisiaan. Näin ei voi jatkua. [Mika Niikko: Julmaa puhetta!] Turvapaikkajärjestelmämme ei voi toimia oikeudenmukaisesti ilman toimivaa palautuspolitiikkaa. Suomen taloudellinen tuki Irakille on ehdollistettava sille, että maa vastaanottaa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet kansalaisensa kansainvälisen oikeuden ja velvoitteidensa mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Kansainväliseen kriisinhallintaan osallistuminen on ollut Suomelle luontainen ulkopolitiikan osaamisalue, jota meidän on edelleen kehitettävä. Osallistumispäätöksiä tehtäessä on punnittava mahdollisuutemme edistää konfliktialueen vakautta ja toisaalta osallistumista on arvioitava suomalaisten turvallisuuden ja Suomen tavoitteiden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

toteutumisen näkökulmasta. Kriisinhallinnan toimintaympäristö muuttuu, ja konfliktit muistuttavat yhä useammin sisällissodan kaltaisia aseellisia valtakamppailuja, jotka johtuvat valtioiden heikkoudesta tai romahtamisesta. Myös Afganistanin operaation lopputulos pakottaa meidät pohtimaan vakavasti toimintatapojamme jatkossa. Pelkkä lipun näyttäminen operaatioalueella ei riitä tavoitteeksi. Meillä on ensinnäkin oltava alusta pitäen selkeänä tiedossa se, mitä lisäarvoa kansainväliset operaatiot eri muodoissaan voivat Suomelle ja etenkin kansalliselle turvallisuudellemme tuoda, toiseksi meillä on oltava aina selkeä vaikuttavuusarvio siitä, mihin operaatiolla pyritään ja ovatko sen tavoitteet realistisia.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Kriisinhallinnasta on helppo pitää juhlapuheita ja hienoja konferensseja. Mikäli haluamme käytännössä olla vaikuttava toimija kriisinhallinnassa ja rauhanrakentamisessa, Suomessa on käynnistettävä laaja pohdinta toimintamme painotuksista ja suuntaviivoista. Tähän viitattiin myös kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean työssä. Tarvitsemme pitkäjänteisen [Puhemies koputtaa] ja nykyistä kirkkaamman vision Suomen rauhanturvaamisen ja kriisinhallinnan painopisteistä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savola.

14.27 **Mikko Savola kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan käsittelyssä on nyt seitsemäs Irak-selonteko. Suomi on osallistunut operaatioon Irakissa vuodesta 2015 lähtien. Operaatioon osallistumalla torjumme terrorismia, vahvistamme vakautta ja turvallisuutta sekä kehitämme Puolustusvoimiemme valmiuksia. Yleinen asevelvollisuus ja reservissä hankittu osaaminen luovat vahvan pohjan kriisinhallintaosaamisellemme. Operaatioissa yhdistyvät kansainvälinen vastuunkanto ja kansallisen puolustuksen tarpeet. Vuosien operaatiosta huolimatta Irakin turvallisuustilanne on edelleen hauras. Vaikka Isis on julistettu voitetuksi, se kykenee edelleen toteuttamaan terrori-iskuja Irakissa. Tämä pitää pyrkiä estämään.

Keskustan eduskuntaryhmä painottaa operaatioon osallistuvien suomalaisten sotilaiden turvallisuuden takaamista. Kriisinhallintaoperaatioon osallistuvat suomalaiset tekevät tärkeää työtä vaativissa olosuhteissa. Omasuojan ja varusteiden on oltava kunnossa. Suomalaiset kriisinhallintajoukot työskentelevät parhain mahdollisin varustein. Tästä on pidettävä huoli jatkossakin.

Arvoisa puhemies! Jatkamme operaatioon osallistumista pääosin kurdialueella Erbilissä. Vaarallisin turvallisuustilanne on Bagdadin pohjoispuolella. Emme osallistu koulutusoperaatioon etulinjassa. Kokonaisvaltainen toiminta Irakissa on tuottanut tulosta, mutta koalition läsnäoloa edelleen tarvitaan. Irakin taloustilanne on jatkunut heikkona. OIR-operaation tehtävänä on osaltaan pyrkiä luomaan maahan vakautta ja vaikuttaa myös siihen, ettei ihmisillä olisi syytä lähteä hakemaan parempaa elämää Euroopasta. Suomessakin juuri irakilaiset ovat suurin turvapaikanhakijaryhmä.

Irakin vakauttaminen edellyttää sotilaallista ja siviilikriisinhallintaa, kehitysyhteistyötä, kauppapolitiikkaa, diplomatiata, toimivia instituutioita ja poliittista jälleenrakennusta. Turvallisuudeltaan parempi, poliittisesti vakaampi ja taloudellisesti omavaraisempi Irak ei olisi hallitsemattoman muuttoliikkeen lähde. Kaikki liittyy kaikkeen. Vakaammassa Irakissa kansalaiset eivät olisi myöskään niin alttiita hybrdivaikuttamiselle, johon Valko-Venäjä syyllistyi houkuttelemalla ja lennättämällä lähinnä Irakin kurdeja väärin perustein Valko-Venäjälle ja sitä myöden sieltä Puolan rajalle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

Arvoisa puhemies! Nato-operaatiota ollaan laajentamassa Irakissa maan pyydettyä Natolta vahvempaa panostusta koulutustoimintaan. Nato-operaatio on Yhdysvaltojen johtama OIR-operaatiota hyväksyttävämpi Irakissa. Kun OIR-operaatiota supistetaan ja tehtäviä karsitaan, Naton operaatiota vastaavasti laajennetaan. On mahdollista, että Suomi jatkaa nyt päätettävässä OIR-operaatiossa täysimääräisesti vuoden 2022 loppuun saakka. Keskustan eduskuntaryhmä näkee tärkeänä — kun painopiste siirtyy OIR-operaatiosta Naton operaatioon — että valiokuntakäsittelyssä pyrittäisiin selvittämään, onko operaatio Irakin kansalaisten silmissä hyväksyttävämpää juuri Naton alaisuudessa. Tällä on merkitystä myös Suomen osallistumisen edellytyksille jatkossa.

Suomen osallistuminen Naton koulutusoperaatioon vahvistaisi edelleen yhteistoimintakykyämme monikansallisessa operaatiossa läheisten liittolaistemme kanssa. Tällä olisi tärkeä merkitys kansainvälisen kriisinhallinnan osaamisen kehittämiseksi ja verkottuneelle kansallisen puolustuskyvyn vahvistamiselle. Kansainväliseen kriisinhallintaan osallistuminen on keskeinen osa Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Keskustan eduskuntaryhmä tukee Suomen osallistumisen jatkamista Irakin-operaatiossa noin 75 sotilaalla ensi vuoden ajan. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Holopainen, Hanna.

14.32 **Hanna Holopainen vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Irak on Euroopan lähinaapurustoa. Irakin vakaudella tai epävakaudella on suoria vaikutuksia sekä Persianlahden alueen että Euroopan ja sitä myötä myös Suomen turvallisuuteen. Tämän selonteon tilannekuva jakaa meille erityisen tärkeää tietoa, jotta voimme ymmärtää paremmin Suomen osallistumisen jatkamista turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa.

OIR-operaatio toteutetaan Irakin hallituksen pyynnöstä, ja osallistujamaat ovat sopineet joukkojen asemasta kahdenvälisesti Irakin hallituksen kanssa. OIR-operaation oikeutus tähtää terroristijärjestö Isisin kukistamiseen Irakin ja Irakin autonomisen kurdialueen turvallisuusviranomaisten tuen kautta. Operaatio tukeutuu YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaan, jossa korostetaan YK:n jäsenmaiden aktiivisen yhteistyön välttämättömyyttä Isisin torjumiseksi. Vaikka terroristijärjestö on menettänyt maa-alueensa, sillä on edelleen kannattajia ja yhä kyky tehdä yksittäisiä iskuja.

Suomi on pitänyt tärkeänä kokonaisvaltaista osallistumista Irakin vakauttamista tukeviin toimiin. Suomi jo tukee Irakin vakauttamista muun muassa kehitysyhteistyöllä, rahoittamalla humanitaarista miinatoimintaa ja osallistumalla sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintaan.

Arvoisa puhemies! Selonteon perusteella voimme suhtautua Irakin tulevaisuuteen varovaisen optimistisesti. Irakin omat ja kansainväliset toimet maan rauhoittamiseksi ovat alkaneet vaikuttaa. Yksi osoitus toimien menestyksellisyydestä on, että kehitys on mahdollistanut miljoonien maan sisäisten pakolaisten kotiinpaluun. Isisiltä vapautettujen alueiden vakauttaminen on jatkossakin edellytys sille, että kotiseudulle palataan ja sinne jääetään. Toinen osoitus toimien menestyksestä on, että maassa on lokakuussa toteutettu parlamenttivaalit, jotka sujuivat pääosin rauhallisesti. Irakilla on nyt ainakin periaatteessa tilaisuus edetä kohti rauhallisempia aikoja. Maa on silti hyvin epävakaa ja tarvitsee laaja-alaista ja pitkäjänteistä tukea yhteiskunnan vakauttamiseksi ja jälleenrakennuksen toteuttamiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

Selonteon mukaan maan tilanne saattaa myös heiketä. Sisäisen vakauden kannalta keskeistä on turvallisuussektorin uudistaminen. Sitä Suomi juuri tukee. Tässä mielessä olemme alueen rauhan rakentamisen ytimessä.

Arvoisa puhemies! Irakin moninaiset ongelmat ovat heijastuneet Eurooppaan hakeutuvien turvapaikanhakijoitten määrään. Suomessa irakilaiset ovat selonteon mukaan suurin turvapaikanhakijaryhmä. Ja vaikka turvapaikanhakijoiden määrä on laskenut, Irak ei edelleenkään ole turvallinen maa läheskään kaikille. Vuonna 2020 Maahanmuuttovirasto myönsi 683 irakilaiselle hakijalle kansainvälistä suojelua ja 98 hakijalle muun oleskeluluvan. Usein julkisessa keskustelussa vaaditaan pakolaisten auttamista heidän kotimaissaan. Suomen ja kansainvälisten yhteistyökumppaneiden operaatiot Irakissa tukevat juuri tätä.

Arvoisa puhemies! Irak on ollut aiempina vuosikymmeninä merkittävä vientimaa Suomelle. Kauppasuhteiden elpyminen edellyttää kuitenkin maan merkittävää vakautumista. Jälleenrakennussuunnitelman mukaan Irakin öljytulot suunnattaisiin yhteiskunnan ja talouden perusinfrastruktuurin kehittämiseen, kuten sähköntuotantoon, televerkkoihin ja vesijärjestelmiin, terveydenhuoltoon ja koulutukseen sekä yksityissektorin osuuden kasvatamiseen maan taloudessa. Tässä työssä tulee varmasti olemaan käyttöä myös suomalaisten yritysten osaamiselle.

Arvoisa puhemies! Nämä eduskunnan saamat selonteot ovat todella tärkeä väline, joilla me päättäjät voimme seurata Suomen kriisinhallintaa maailmalla. Samalla selonteot myös valaisevat epävakaiden alueiden kehityksen pitkää kaarta ja tulevaisuudennäkymiä. Afganistanin tapahtumat ovat esimerkki siitä, että poliittinen ja julkinen keskustelu oli ehkä osin erillään siitä, millainen maan tilanne ja suomalaisjoukkojen toiminta-alue todella oli.

Tämän selonteon tilannekuva vaikuttaa hyvin realistiselta ja on muutenkin kokonaisuutena onnistunut. Selonteko kuvaa edellistä paremmin operaation luonnetta, historiaa ja toimintaympäristöä. Ehkä silti pitkää kaarta siitä, miten Suomi on ollut mukana operaatiossa ja miltä tulevaisuus näyttää, olisi voitu avata vielä laajemminkin.

Arvoisa puhemies! Tärkeänä yksittäisenä asiana vihreä ryhmä nostaa vielä esiin kriisinhallintaan osallistuneiden tuen ja kuntoutuksen merkityksen. Nämä ammattisotilaat ja reserviläiset sekä heitä tukeneet siviilit toteuttavat Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjaa käytännössä ja ansaitsevat siitä kiitoksen ja tuen. Samoin tukea ja kiitosta ansaitsee arvokasta työtä tekevä Suomen Rauhanturvaajaliitto. Vihreä eduskuntaryhmä kiittää näitä uuden ajan veteraaneja ja tukee selonteossa kerrottuja Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan toimia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mustajärvi.

14.37 **Markus Mustajärvi vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin eri kansainvälisiin operaatioihin osallistumiseen liittyvästä päätöksenteosta ja sen johdonmukaisuudesta: OIR-operaation eri vaiheissa päätöksenteko on perustunut selontekoihin. Samoin rinnakkaiseen Naton koulutusoperaatioon osallistuminen kytkettiin selontekomenettelyyn, vaikka se koski alussa vain yhtä esikuntaupseeria. Malin operaatioon osallistumisesta tehtiin vain selvitys, vaikka Malin ja naapurimaiden turvallisuustilanne on erittäin heikko ja heikkenee koko ajan. Ulkoasianvaliokunta ja puolustusvaliokunta huomauttivat asiasta ja edellyttivät, että mikäli Suomen operaatio-osallistumista laajennetaan tai jatketaan, on selontekomenettely välttämätön.

Mutta itse asiaan:

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

On tärkeää, että Suomi kantaa kansainvälistä vastuuta ja osallistuu aktiivisesti rauhan- turvaamiseen ja kriisinhallintaan. Isisin eteneminen oli pysäytettävä ja sen sotilaallinen voima tuhottava. Nyt olisi kyettävä vakauttamaan turvallisuustilanne.

Tietä pysyvään rauhaan ei Irakissa ole mahdollista löytää, ellei koko yhteiskuntaa saada vakautettua. Se ei liene helppoa, kun keskushallinto ja maakunnat kilpailevat luonnonva- rojen hyödyntämisestä saatavista varoista. Irakin hallinto on rapautunut, poliittinen järjes- telmä heikko ja osallistuminen vaaleihin alhaisella tasolla, mikä kuvanee poliittisen jär- jestelmän uskottavuutta. Irakissa on keskushallinnon turvallisuusjoukkojen lisäksi uinuvia Isisin soluja, puolisolitaallisia joukkoja, eikä Isisin kukistamisessa tärkeässä roolissa olle- den kurdien vallanjako ole vielä demokratian kannalta hyväksyttävässä kunnossa.

Irak elää naapurivaltioitten ristipaineessa. Pakolaisia on sekä Irakissa että maan rajojen ulkopuolella. Vankileireillä ilman oikeudenkäyntiä elävät vangit muodostavat otollisen värväyskohteen ääriryhmille. Suomen osallistumisen edellytyksiä tulee arvioida, ja on syy- tä varautua toimintaympäristömuutoksiin ja itsenäisiin ratkaisuihin.

Arvoisa puhemies! Selonteossa kuvataan Irakin turvallisuustilannetta ristiriitaiseksi. Yhtäällä sanotaan, että turvallisuustilanne on parantunut mutta on edelleen hauras, se vaihtelee alueittain ja on altis nopeille muutoksille, toisaalla, että yleistilanne jatkuu epävakaa- na ja mahdollisesti heikkenee. Samoin todetaan, että lennokki-iskujen ja improvisoitujen räjähteitten lisäksi suoran aseellisen hyökkäyksen uhka on olemassa. Tosin Irakin autonomisella kurdialueella turvallisuustilanne on muuta maata parempi.

Kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin osallistuttaessa pitää päätös tehdä aina perus- teellisesti harkiten. Pitää myös miettiä, mikä on paras panos—tuotos-suhde Suomen ja kohdemaan kannalta. Ja voidaan kysyä, hajottaako Suomi voimavarojaan liian moneen osaan.

Siviilikriisinhallinnassa Suomen rooli ja osaaminen olisivat vahvimmillaan. Koulutus, kaupallisen yhteistyön edistäminen, toimivan poliittisen järjestelmän ja hallinnon rakenta- minen sekä jälleenrakennus ovat Suomelle luontevia osa-alueita. Tavoitteena tulee olla, että Irakin turvallisuudesta vastaavat mahdollisimman pian maan omat viranomaiset.

Arvoisa puhemies! Jotta kunkin kohdemaan tilannetta voisi ymmärtää, täytyy asioita tarkastella pidemmällä aikavälillä. Irakin historia on sotaisa vuosikymmenten ajalta. Pitää myös kysyä, minkälaisen pohjan terrorismin nousulle antoi Irakin massamittainen pommi- tus vuonna 2003. Hyökkäystä perusteltiin joukkotuhoaseilla, joita ei sitten löytynyt. Mitään selvää suunnitelmaa sodanjälkeiselle ajalle ei ollut, ja se kostautui myöhemmin.

Irakissa siirrytään OIR-operaatiosta Naton johtamaan NMI-operaatioon, johon Suomi- kin lähti mukaan aiemmin vähillä puheilla. NMI-operaation sanotaan näyttävätyvän hyväk- syttävämpänä irakilaisten silmissä, koska esimerkiksi šiikakapinalliset vaativat nimen- omaan yhdysvaltalaisien joukkojen poistumista maasta. Pitääkin kysyä, opittiinko Afga- nistanin 20 vuoden kokemuksista mitään.

Suomella on sotilaallisesti liittoutumattomana maana suurempi liikkumatila toimia rau- hanturvaajana kansainvälisissä kriiseissä. Se, joka on sodan osapuoli, leimautuu automaati- tisesti ja menettää roolinsa neutraalina toimijana. Ja kannattaa muistaa, että Irak oli vuosi- kymmenien ajan Suomelle tärkeä vientimaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ollikainen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

14.42 **Mikko Ollikainen r** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi ei ole kansainvälisen näyttämön passiivinen sivustakatsoja eikä ummista silmiään ongelmilta. Meidän tulee tehdä töitä niiden asioiden eteen, joihin me uskomme, eli ihmisoikeuksien, kansalaisjärjestöjen ja oikeusvaltion puolesta. Maailmanlaajuisesti ongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan kansainvälisiä operaatioita. Suomi pystyy ja haluaa toimia aloitteellisesti konfliktien ratkaisemiseksi, ja meillä on siitä paljon kokemusta.

Nästa år kommer Finland att delta med cirka 75 soldater i säkerhetssektorns utbildnings-samarbete i Irak och irakiska Kurdistan. Finland har deltagit i operationen sedan 2015. Finlands linje är att stödja stabiliseringen av Irak bland annat genom utvecklings-samarbete, finansiering av humanitär minröjning och deltagande i militär och civil krishantering. Svenska riksdagsgruppen stödjer ett fortsatt deltagande i operationen. Det är i Finlands intresse. Mångsidiga operationer utvecklar också de förmågor och färdigheter som behövs i kriser.

De sorgliga händelserna i Afghanistan denna höst och behovet av att evakuera och rädda människor påminde oss om att krishanterarnas säkerhet är på vårt ansvar. Vi måste lägga särskild vikt vid att garantera tryggheten för de soldater som Finland sänder till området. Därför ska man kontinuerligt bedöma säkerhetsläget och dra nödvändiga slutsatser, vilket man också har gjort.

Arvoisa rouva puhemies! Kuten selonteossa muistutetaan, Irak on ollut aiempina vuosikymmeninä merkittävä vientimaa Suomelle, myös kotimaakunnalleni Pohjanmaalle ja sen vientiyrityksille. Nykyään irakilaiset ovat Suomen suurin turvapaikanhakijaryhmä. Nyt käsiteltävänä olevan kaltaisilla operaatioilla voimme vaikuttaa maahanmuuton taustalla oleviin syihin. Muun muassa epävakaas, turvattomuus ja näköalattomuus ovat syitä, joiden takia ihmiset joutuvat pakenemaan kodeistaan. Vuonna 2020 Maahanmuuttovirasto teki 1 820 irakilaisen henkilön turvapaikkahakemusta koskevaa päätöstä. Näistä 1 039 tapausta oli sellaisia, että joko turvapaikkahakemukseen annettiin kielteinen päätös tai sen käsittely raukesi. Suomen on jatkettava osallistumistaan turvallisuuden palauttamiseksi tehtäviin toimenpiteisiin niin kauan, kunnes turvapaikanhakijoita joutuu palaamaan Irakiin.

Ärade fru talman! Regeringen har förbundit sig till att skapa riktlinjer för krishantering som sträcker sig över flera valperioder. Det arbetet avslutades på våren. Den parlamentariska kommittén ansåg entydigt att ambitionsnivån för den finländska krishantering bör höjas. I linje med regeringens målsättning ska Finland öka sitt aktiva och mångsidiga deltagande i krishantering.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä näkee tärkeänä, että Suomi vahvistaa kokonaisvaltaista lähestymistapaa kriisinhallinnassa sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Komitean mietintöä lainatakseni: ”Humanitaarisen toiminnan, kehitysyhteistyön, rauhanvälityksen ja muiden poliittisten toimien ja kriisinhallinnan kokonaisuutta pyritään vahvistamaan, jotta kohdemaiden vakautta ja turvallisuutta voidaan tukea kestäväällä tavalla.” Tämä aihe on erityisen ajankohtainen tänään, kun eduskunnassa vierailee ihmisoikeusaktivisti Nadia Murad, jolle myönnettiin 2018 Nobelin rauhanpalkinto. Hänen tarinansa on vakava muistutus

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

meille siitä, miksi emme voi ummistaa silmiämme ongelmilta ja että Suomea tarvitaan kansainvälisessä toiminnassa.

Det är väldigt fint att Finland har allt fler kvinnor i den civila krishantering, också i ledande positioner. Däremot ska Finland ännu ambitiöst jobba för målsättningen att öka kvinnors deltagande specifikt i militär krishantering. Detta är viktigt också med tanke på resolution 1325 av FN:s säkerhetsråd, om bland annat kvinnors deltagande i konfliktlösning. Att Finlands internationella jämställdhetspris i år gick till att stoppa våld mot kvinnor i Turkiet är värt att uppmärksammas som en viktig del av det utrikespolitiska och säkerhetspolitiska arbetet.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen tavoitteena tulee olla turvallisuuden, kestävien ratkaisujen ja vakauden rakentaminen. Suomi osallistuu ja vaikuttaa aktiivisesti sekä EU:n että YK:n operaatioihin, ja näin tulee olla jatkossakin. Suomi on maa, joka kantaa kansainvälisen vastuunsa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tanus.

14.48 **Sari Tanus kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä selonteko sisältää sekä hyviä että huonoja uutisia. Hyvä uutinen on, että Isisin valta on heikentynyt huomattavasti ja OIR-operaatioissa on edetty sen viimeiseen vaiheeseen, turvallisuustilanteen vakauttamiseen. Huono uutinen sitä vastoin on, että tilanne Irakissa on edelleen herkkä ja maassa on Isisin nukkuvia soluja.

Elämme kireiden suurvaltasuhteiden aikaa. Yhdysvallat ei kaikkialla näyttäydy paikalle toivottuna hyvän tekijänä, ja sisäpoliittisesti asia on Irakissa arka. Hallitus on pyytänyt apua, mutta parlamentin viesti on ollut toinen. On itsestäänselvää, että suomalaisten sotilaiden turvallisuudesta on huolehdittava ja heillä on oltava riittävä varustus ja voimankäyttöoikeudet itsepuolustukseen.

Vaikka Irakin tilanne ei ole identtinen Afganistanin kanssa, on syytä tunnustaa, että sen jälkeen, kun olemme viimeksi Irak-operaatiosta keskustelleet, kansainvälinen yhteisö on kokenut syvän epäonnistumisen interventiossaan Afganistanissa. Siitä on opittava, ja sen on heijastuttava toimintaamme. Emme saa joutua tilanteeseen, jossa huomaamme antamamme koulutuksen ja resurssien päätyneen vääriin käsiin. Siksi on tärkeää, että Suomen osallistuminen on tarkoin rajattua.

Yksi syytä Suomen osallistumiseen operaatioon on terrorismin torjunnan lisäksi vaikuttaminen muuttoliikkeen taustalla oleviin syihin. Ajatellaan, että turvalliselta alueelta ei ole tarvetta lähteä. Kuitenkin irakilaisia nähdään tällä hetkellä suurin joukoin Valko-Venäjän tuomina EU:n rajoilla. Monet heistä ovat lähteneet Irakin Kurdistanin alueelta, joka on maan muihin alueisiin verrattuna rauhallinen. Mediassa ihmiset kertovat, että heillä ei ole Irakissa tulevaisuutta, koska siellä ei ole töitä ja korruptio kukoistaa. Pitkittynyt kriisi on tehnyt heistä alttiita muun muassa tällaiselle hybridivaikuttamisessa hyödyntämiselle. Kuten aiempina vuosina selonteon käsittelyn yhteydessä, nytkin on tarpeen kysyä hallitukselta, mitä se tekee palautussopimuksen aikaansaamiseksi Irakin kanssa.

Arvoisa puhemies! Kun tavoitteena on yhteiskunnan vakauttaminen, turvallisuussektorin ja sotilaallisen koulutuksen ohella yhä tärkeämmiksi nousevat muut toimet. Yhteiskunta, jonka rakenteet eivät toimi tai jossa ihmisillä ei ole toimeentuloa, ei pysy turvallisena,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

vaikka turvallisuusjoukot olisivat kuinka osaavia. Yksityisen sektorin jaloilleen saaminen on elintärkeää maan tulevaisuuden kannalta. Kehitysyhteistyön kautta voidaan parantaa koulutussektoria, jolla on merkittävä rooli myös demokratiakehityksessä. Vaalien alhaisesta äänestysprosentista päätellen nuoret eivät kyllä usko poliittisen järjestelmän kautta vaikuttamiseen, mistä on syytä olla huolissaan.

Moni Isisin toiminnan kohdannut on joutunut näkemään asioita, joita ihmismieli ei kestä. Siksi alueella tarvitaan myös psykososiaalista tukea. Nuori sukupolvi tarvitsee eväitä elää vapaana traumoista ja hirmutekojen kauhuista. Tarvitaan uskoa, uskoa tulevaisuuteen.

Arvoisa puhemies! Usein sanotaan, että ihmisiä on autettava heidän kotimaassaan. Tämä operaatio on osaltaan sitä. On kaikkien etu, että Irakin yhteiskunta vahvistuu ja kansalaisten olot paranevat. Emme kuitenkaan voi tehdä sitä irakilaiden puolesta, sellainen muutos ei ole kestävä. Irakilaisilla itsellään on avaimet eteenpäin.

Terrorismin uhka on yhteinen, ja sen kitkemiseksi on tehtävä yhdessä sitkeästi työtä. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä tukee Suomen osallistumisen jatkamista operaatioissa. Toivomme, että tarve sille jää lyhyeksi. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Ja sitten ministeri Haavisto, 3 minuuttia.

14.53 Ulkoministeri Pekka Haavisto: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos eduskuntaryhmille erinomaisista puheenvuoroista, joista hyvin laajassa joukossa ilmaistiin tuki tälle selonteon linjaukselle ja suomalaisille rauhanturvaajille, jotka tekevät tärkeää työtä Irakissa. He varmasti ansaitsevat ja tarvitsevat kaiken sen tuen, mitä tämä sali voi heille tässä työssä antaa.

Useampi edustaja puuttui termiin juurisyyt: miten konfliktien ja ongelmien juurisyihin puututaan, olipa kysymys sitten muuttoliikkeestä tai terrorismista. Olen samaa mieltä edustajien Niemi ja Savola, Vikman ja Tanus kanssa juuri siitä, että tämä on sitä juurisyihin puuttumista, mitä tässä nyt teemme. Olemme siellä alueella liikkeellä, pyrimme estämään konfliktin kärjistymisen, pyrimme estämään uusien pakolaisvirtojen syntyminen, pyrimme estämään sen, että ihmiset joutuisivat lähtemään kodeistaan.

Täällä moni myös kysyi irakilaiden palauttamisesta. Jos tässäkin kerron ensin hyvät uutiset — meillä on palautussopimus EU:n puitteissa. Jos kerron huonot uutiset — Irak ei sitä palautussopimusta noudata. Mistään Euroopan maasta ei oteta tällä hetkellä kaikkia irakilaisia takaisin. Irak on tehnyt tässä sitten poikkeuksen niin, että vapaaehtoisesti palaavat otetaan ja rikoksiin syyllistyneet otetaan. Mikä on syy, miksi Irak ei tätä EU:n kanssa tekemäänsä sopimusta noudata, siitä voi varmasti pitkäänkin puhua. Ymmärtääkseni kysymys on muun muassa siitä, onko Irak valmis ottamaan Syyriassa olevat kymmenet tuhannet irakilaiset takaisin ja millä tavalla se näkee näiden henkilöiden turvallisuusriskit. Tämä on myös monimutkainen kysymys. Olen samaa mieltä ihmisten kanssa siitä, että Irakin pitäisi tätä noudattaa.

Omasuojaan ja meidän sotilaidemme turvallisuuteen puututtiin monissa puheenvuoroissa, Savolan ja Tanuksen puheenvuoroissa erityisesti. Suomi on vahvistanut muun muassa Arbilin lentokentän lähellä olevaa tukikohtaa tässä mielessä, millä tavalla se erilaisia iskuja ja erilaisia sotilaallisia toimenpiteitä voi kestää. Tilanne ei aina ole ollut sielläkään alueella rauhallinen.

Täällä myös otettiin hyvin esille se, että Irakin vakauttamisessa tarvitaan muutakin kuin sotilas- ja siviilikriisinhallintaa. On tehty miinanraivausta, on tehty kehitysyhteistyö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

tä, mutta ennen kaikkea tarvitaan sitä taloudellista yhteistyötä, johon Irakin kanssa aikaisemmin on hyvin pystytty. Edustajat Holopainen ja Ollikainen ja Vikman hyvin tätä kuvaivat.

Ja vähemmistöjen suoja, joka ennen kaikkea edustaja Ollikaisen puheenvuorossa vielä nousi esiin jesidien kohdalla, on äärimmäisen tärkeä. Tänään täällä eduskunnassa monet meistä ovat kuulleet ja tavanneet Nadia Muradia, ja hän on kertonut siitä karusta kohtelusta, jota jesidivähemmistö maassa on saanut.

Ja aivan lopuksi: Monet vertasivat tätä Afganistanin tilanteeseen ja Afganistanin oppeihin, ja olen samaa mieltä, että silloin, kun kansainvälinen yhteisö suunnittelee poislähtöä, niin sen pitää olla hyvin suunniteltu, koordinoitu, harkittu toimenpide. Varmasti se tulee joskus Irakissa vastaan, ja toivottavasti se sujuu koordinoitummin, paremmin kuin mitä olemme nähneet Afganistanissa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Kysyn, onko halukkuutta debatointiin, ja näyttääpä olevan, joten pyydän niitä edustajia, jotka haluavat osallistua debattiin, nousemaan ylös ja V-painiketta käyttäen pyytävän puheenvuoroa. — Debatin aloittaa edustaja Salonen.

14.56 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Moni puhuja nosti esiin Irakin ristiriitaisen suhtautumisen kv-joukkoihin ja erityisesti Yhdysvaltoihin. Ensin Irakin parlamentti hyväksyi päätöslauselman, jossa vaadittiin kansainvälisten joukkojen poistamista maasta — kuitenkin hallitus ei parlamentin päätöslauselman mukaisia päätöksiä tehnyt. Sen jälkeen Irakin hallitus on toistuvasti todennut tarvitsevansa kv-joukkojen ja asiantuntijoiden tukea. Nyt sitten meneillään on siirtyminen OIR-operaatiosta NMI-operaatioon, ja kuten useat ovat todenneet, tämä näyttäytyy ikään kuin Irakissa hyväksyttävämpänä toimintana.

Edustaja Savola nosti esiin mielenkiintoisen näkökulman, että voisimme ikään kuin varmistua siitä, että myös NMI-operaatiolla on Irakissa hyväksyttävyyttä. Tämä varmasti on vaikeaa Irakin tilanteen tuntien, mutta miten ministeri Haavisto asian näkee?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Niemi.

14.58 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puheenjohtaja! Edellisessä puheenvuorossani puhuin Suomen osallistumisesta Kaukoidän konfliktipisteiden vakauttamiseen. On syytä tarkastella mielestäni asiaa myös toisesta suunnasta: kuinka tuemme oman maamme kestäväää turvallisuutta ja varmistamme näihin operaatioihin myöskin henkilöitä. Suomalainen maanpuolustustahto on Euroopan korkein. Tukemalla oikeudenmukaisuutta, kansallista identiteettiämme ja sitoutumista kotiseutumme puolustustahtoon nousee. Meidän reservimentaliteetilla on Suomessa perinteet. Se yhdistää kansalaisia. Toivon entistä suurempaa panostusta ja määrärahoja reserviläisten vielä monimuotoisemman toiminnan tukemiseen ja harjoitteluun huomioiden esimerkiksi tämä lyijykielto. Siihen tarvitsisi saada poikkeus reserviläisharjoittelun mahdollistamiseksi. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vikman.

14.59 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen taloudellinen ja muu apu Irakille on ollut mittavaa. On kestävämpää, että Suomella ei kuitenkaan ole

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

Irakin kanssa voimassa olevaa palautussopimusta ja Irak on kieltäytynyt vastaanottamasta takaisin omia kansalaisiaan, jotka ovat saaneet kielteisen turvapaikkapäätöksen. Turvapaikkajärjestelmämme ei voi toimia oikeudenmukaisesti ilman toimivaa palautuspolitiikkaa. [Mika Niikko: Mikä on kokoomuksen vaihtoehto?] Näin ei siis voida jatkaa.

EU:n kanssa yhteisrintamassa toimiminen on tietenkin kannatettavaa, mutta myös kansallisia toimia tarvitaan. Miten hallitus varmistaa, että Irak vastaanottaa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet kansalaisensa kansainvälisen oikeuden ja velvoitteidensa mukaisesti? Kysyn: Mitä hallitus on tehnyt palautussopimuksen eteen, ja miten neuvotteluissa on edetty, tai onko edetty? Miten asiaa on edistetty, jotta Suomen ja Irakin välinen yhteistyö olisi toimivaa ja velvoitteisiin pohjautuvaa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savola.

15.00 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun lukee tätä selontekoa — ja myöskin tämän keskustelun pohjalta, mitä on käyty — on nähtävissä, että tämä OIR-operaation, Yhdysvaltain vetoisen operaation, painopiste on muuttumassa Nato-vetoiseksi eli OIRista NMI-operaatioksi.

Nyt kysyisinkin, arvoisa ulkoministeri, sitä, kuinka Suomi on tämän OIRin jälkeen valmistelemaan tätä operaation jatkoa: olemmeko me kuinka siinä mukana, ja mitä keskusteluja te käytte tämän operaation jatkosta siinä vaiheessa? Mielestäni tämä on kaiken kaikkiaan senkaltainen kriisinhallintatehtävä, että siinä Suomen kannattaa olla mukana, kun mieltii niitä kaikkia operaatioita, missä Suomi on kriisinhallintatehtävissä mukana. Tässä ovat mukana kumppanimme, muun muassa Ruotsi ja Australia Nato-kumppaneina, ja jos tämä menee Nato-vetoiseksi operaatioksi, niin [Puhemies koputtaa] vielä laajemmin, ja se edesauttaa myöskin meidän puolustuskykyämme. Mutta kysymys on siitä, kuinka tätä valmistellaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Soinikoski.

15.01 **Mirka Soinikoski vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomella on maineikas historia rauhanvälityksessä ja kriisinhallinnassa. Suomen tulee jatkossakin olla aktiivinen konfliktien ennaltaehkäisyssä ja rauhanrakentamisessa. Pienenä valtiona meidän tehtävänä on rakentaa eri toimijoiden välille siltoja, jotka lisäävät globaalia vakautta. Suomen osallistuminen OIR-operaatioon tukee tätä tavoitetta. OIR-operaation tavoitteena on Irakin turvallisuustilanteen vakauttaminen kansainvälisellä yhteistyöllä. Suomen osallistuminen painottuu koulutus- ja neuvontatoimintaan, joiden tavoitteena on vahvistaa Irakin ja Irakin autonomisen kurdialueen turvallisuusjoukkojen kykyä torjua Isis sekä tukea valtiovallan kontrollia, alueellista turvallisuutta ja vakautta Irakissa.

Maailmasta on tullut entistä pienempi paikka. Alueellisilla konflikteilla ja epävakauksilla on globaalisti verkottuneessa yhteiskunnassa aina välittömiä ja välillisiä vaikutuksia. Tämän takia vakauden rakentaminen ja ylläpitäminen palvelevat myös meidän suomalaisten etua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tanus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

15.02 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikka Irakin tilanne ei ole identtinen Afganistanin kanssa, meidän on opittava siitä kokemuksesta, mitä Afganistanin operaatio toi tullessaan. Antamamme koulutus ja resurssit eivät saa päätyä väärin käsiin. Kysyisinkin ministeriltä: millä tavoin olette tämän Afganistanin kokemuksen ottaneet huomioon, tai millä tavalla se heijastuu nyt näissä meidän tulevilla operaatioissa?

Toinen asia, mitä haluaisin kysyä: kun annamme siellä koulutusta ja neuvonantoa ja toisaalta tiedämme, että monet siellä ovat kohdanneet sellaisia asioita, joita ihmismieli ei todella kestä tai joita on vaikea kestää, tarvitaan psykososiaalista tukea, ja tämän puute voi heijastua monella tapaa toimintoihin, käyttäytymiseen ja niin edelleen. Millä tavalla tämä asia huomioidaan meidän operaatioissa? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Niikko.

15.03 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen osallistuminen koulutusyhteistyöhön Irakissa on tuottanut hyvää hedelmää alueen turvallisuustilanteen vakauttamiseksi. Suomalaiset ovat kouluttaneet vuoden 2020 loppuun mennessä yli 5 000 Irakin Kurdistanin turvallisuusjoukkojen ja Irakin turvallisuusjoukkojen sotilasta. Tällä kaikella koulutuksella on ollut vaikutus myös siihen, että tämä tuo turvallisuutta Euroopan unionille ja Suomeen saakka.

Tästä huolimatta, että turvallisuustilanne paranee Irakissa, meillä on edelleen ongelma kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden palauttamisen suhteen. Olisin kysynyt ministeriltä sitä, että mitä muuta tälle voitaisiin tehdä kuin kehitysapurahan maksamisesta neuvotella. Se ei ole johtanut mihinkään. Kun me tiedämme, että Suomessa on menneinä vuosina useita tuhansia henkilöitä jäänyt maahan tai lähtenyt täältä muualle Eurooppaan saatuaan kielteisen turvapaikkapäätöksen, [Puhemies koputtaa] niin olisiko tällainen säilöön ottaminen niiden henkilöiden osalta hedelmällistä sen suhteen, [Puhemies koputtaa] että tulisi matkustushalua palata takaisin Irakiin, jos ei muuten halua poistua maasta?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pelkonen.

15.04 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on siis osallistunut OIR-operaatioon vuodesta 2015 lähtien, ja työllämme on ollut merkitystä ja osallistumisen jatko operaatioissa on perusteltua.

Palaisin myös itse vielä tähän palautussopimusasiaan, joka on noussut useammassa puheenvuorossa esiin. Kuten edustaja Vikman ryhmäpuheenvuorossamme totesi, on erittäin vaikeasti perusteltavaa, jos maa kieltäytyy ottamasta takaisin omia kansalaisiaan ja samaan aikaan edellyttää kansainvälistä apua. EU-tason sopimuksesta ministeriltä jo äsken kuulimme, mutta kaipaisin vielä tarkennusta siihen, käydäänkö kahdenvälisiä neuvotteluja tässä asiassa kuitenkin edelleen. Kysyisin myös: onko Suomen lähetystön avaaminen uudelleen Bagdadiin mitenkään helpottanut tässä asiassa ja muutenkin helpottanut tukitoimien koordinoitua? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen Kimmo.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

15.05 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä Suomen osallistuminen Irakissa turvallisuussektorin koulutusprojektiin, jolla lisätään turvallisuutta ja vakautta alueella, nauttii tämän salin jakamatonta tukea, ja se on tärkeä asia. Ministeri pohdiskeli näitä juurisyitä, ja onhan se surullista tunnistaa, että Mesopotamia, Kaksoisvirran alue, jota voidaan hyvin kutsua ihmiskunnan sivilisaation kehdeksi — ensimmäiset kaupunkivaltiot ovat siellä aikanaan ilmestyneet, ja aikanaan se on myöskin ollut satoja vuosia ellei tuhansiakin vuosia globaalin sivilisaation keskus silloin abbasidien kalifaatin aikaan — on tällaisessa kaotillisessa tilanteessa. Ja silloin, kun lähdetään pohtimaan nyt tulevaisuutta tästä eteenpäin, niin täytyy varmistaa, ettei nyt vain turvallisuussektorin kautta vakautta paranneta, vaan tämän poliittisen järjestelmän kehittäminen, oikeusvaltioperiaatteiden kehittäminen ja yhteiskunnan jälleenrakennustyö ja kehitysponnistelut ovat tietysti kaiken avain juuri, ja sekin täytyy tunnistaa tässä kokonaisuudessa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ovaska.

15.06 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä selonteko osuu myöskin Irakin kehityksen kannalta erittäin kriittiseen kohtaan. Niin kuin täällä on todettu, niin Irakissa on käyty juuri vaalit. Tässä selonteossa viitataan moneen otteeseen myöskin siihen, miten yhteistyötä tämän hallituksen kanssa tehdään, ja emmehän me vielä tiedä edes tarkkaan, mitä ne hallituksen ohjelmat ja ne uudistustarpeet tulevat siellä olemaan. Tässä on todettu myöskin se, miten tämä kansainvälisten joukkojen läsnäolo on toisaalta sisäpoliittisesti erittäin hankala aihe.

Joten: miten me nyt pystymme seuraamaan tätä hallituksenmuodostamisprosessia ja myöskin sen mahdollisia vaikutuksia sitten näiden kansainvälisten joukkojen toimintaedellytyksiin tuolla alueella? Ja ennen kaikkea, mikä sen vaikutus on suomalaisten joukkojen turvallisuuteen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

15.07 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin täällä monet kollegat ovat todenneet, tosiaankin tämä sali kokonaisuudessaan tukee tätä koulutusoperaatiota.

Sitten myöskin nämä palautussopimukset ovat nousseet esille useissa puheenvuoroissa. Olisinkin halunnut ministeriltä vielä tiedustella siitä: Nyt on nähty tässä hybrdivaikuttamisoperaatiossa se, että kuitenkin tuolta Valko-Venäjältä palautetaan ihmisiä nyt myös Irakiin, ja ainakin niiden haastattelunpätkien perusteella, mitä kansainvälinen media on saanut, tuntuu, että eivät ne ihmiset nyt valtavan vapaaehtoisesti ole palaamassa sinne Irakiin. Onko nyt niin, että tällainen hybrdivaikuttajavaltio pystyy paremmin palauttamaan niitä kansalaisia kuin sitten EU, joka tällä hetkellä tekee ja sen jäsenvaltiot tekevät monipuolista yhteistyötä Irakin kanssa ja pyrkivät auttamaan siellä sen kansalaisia? Mitä tässä olisi tehtävissä, jottei tämä tilanne vaikuttaisi kansalaisistakin, siis suomalaisista, todella erikoiselta ja kummalliselta? Luulen, että tällainen yhtenäinen tuki tämän tyyppisille operaatioille saattaa hyvin nopeasti heikentyä, [Puhemies koputtaa] jos tuntuu, että sille emme saa siten vastinetta toiselta puolelta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ronkainen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

15.09 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaiset tukevat kansainvälistä terrorisminvastaista taistelua, niin kuin tuossa edustaja Niemi perussuomalaisten ryhmäpuheessa kertoikin. Näin ollen tätä osallistumista OIR-operaatioon voidaan pitää hyvinkin perusteltuna. Autetaan siellä, missä ongelma on.

Minuakin kiinnostaa tämä palautussopimus Irakin kanssa. Kerroitte, ministeri, että EU:lla on yhteinen palautussopimus. No, se ei näytä toimivan kauhean hyvin. Muistaakseni myös Ruotsilla on kahdenvälinen palautussopimus. Onko teillä tietoa, miten se Ruotsin ja Irakin välillä toimii?

Sitten kyllä haluaisin kuulla, minkälaisia keskusteluja EU-pöydissä on käyty tästä palautussopimuksen toimivuudesta, koska käsittääkseni se ei ole mikään sopimus, jos sitä vain toinen osapuoli noudattaa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

15.10 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille hyvästä esittelystä. Täällä on puhuttu Afganistanista. Näimme, miten nopeasti Afganistan 20 vuoden tuen jälkeen romahti, ja on tärkeää tukea Irakia ja jatkaa tätä työtä OIR- ja Nato-koulutusoperaatioiden kautta.

Aina silloin kun on aihetta antaa kiitosta, olen tottunut sen tekemään, ja haluan tällä kertaa kiittää ministeri Haavistoa ja ministeri Kaikkosta siitä, että otitte tämän huolestuneen viestin vastaan rauhanturvaajien ja kriisinhallintaveteraanien kuntoutusrahojen massiivisista leikkauksista ja tänään tuossa täydentävässä talousarviossa nämä leikkaukset perutaan ja 120 000 euroa osoitetaan kriisinhallintaveteraanien kuntoutukseen. Toivon, arvoisa ministeri Haavisto, että yhdessä pidämme tästä rahasta huolta tulevaisuudessakin. Ei jätetä yhtään naista eikä miestä, joka näihin vaativiin tehtäviin lähetetään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

15.11 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin edustaja Mustajärven huomautus Malin operaation käynnistymisestä selvityksen perusteella eli ilman selontekoa oli minun mielestäni aiheellinen, ja haluaisin kysyä ministeriltä, miksi Malin operaatiosta ei tehty selontekoa.

Sitten tämä Irakin kanssa tehty palautussopimus, joka nyt meitä kaikkia täällä salissa varmaan ihmetyttää: Ministeri Haavisto nosti esiin, että vapaaehtoisesti palaavat ja rikoksiin syyllistyneet Irak ottaa vastaan. No, koska laittomasti maassa — eli Suomessa — oleskelu on mielestäni laitonta ja siten mielestäni rikollista, niin kuinka vakava rikoksen pitää olla, vai riittääkö siihen palauttamiseen, että oleskelee maassa laittomasti, vai onko niin, että [Puhemies koputtaa] Suomi nielee tämän, että maassamme oleskelee laittomasti myös Irakin kansalaisia?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja al-Tae.

15.12 **Hussein al-Tae sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Irakia on huono verata Afganistaniin siitä näkökulmasta, että Irak on ehkä yksi maailman rikkaimpia maita. Se ei tarvitse suomalaisten rahoja. Irakissa vallitsee korruptio, ja näin ollen ne rahat mene-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

vät väärille tileille, väärin suihin, ja se on asia, joka täytyy nostaa myöskin keskusteluun erityisesti irakilaisten kanssa ja meidän kumppaneittemme kanssa.

Irak tarvitsee rauhaa ja rauhan vuoksi koulutusvientä, yksityisen sektorin nostattamista jaloilleen — sitä kautta, että nuoret löytävät työpaikkoja, tarve liittyä erilaisiin radikaaleihin järjestöihin myöskin laskee — ja tämä on se suunta, johon meidän on myöskin Suomessa mentävä. Irakissa on noin miljoona aseistettua ihmistä, jotka on koulutettu erilaisiin tehtäviin. He eivät tarvitse enää niin paljon aseistusta ja koulutusta vaan paljon enemmän rauhaa [Puhemies koputtaa] ja rauhanrakennusta. Miten tätä edistetään, ministeri Haavisto?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laakso.

15.13 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Operaatio on kyllä perusteltu, mutta kannattaa muistaa oikeasti, mitkä ne realiteetit ovat ulkovaltojen puuttumisesta näihin asioihin pitkässä juoksussa. Korruptio rehoittaa ihan joka tasolla ruohonjuuresta sinne ylimpiin henkilöihin, ja on tavallaan naiivia uskoa, että meidän rahoista ei mene, aika isokin osa ehkä, sinne korruptioon. Ja minkä aika moni edustaja on ottanut puheeksi: on tämä ihmeellinen tilanne, että Irak ei tosiaankaan ota vastaan täältä turvapaikanhakijoita, jotka ovat sitten niin sanotusti laittomia ja jotka eivät ole turvapaikkaa saaneet. Herää kysymys kyllä kuitenkin kokonaisuudessaan, onko kellään kertoa yhtään maata, jonka ulkovallat ovat saaneet demokratian piiriin järjestettyä. [Puhemies koputtaa] — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaunisto.

15.14 **Ville Kaunisto kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kansainväliseen kriisinhallintatoimintaan osallistumisen merkitys Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjalle on valtava. On äärimmäisen tärkeää, että me haluamme vaikuttaa ja auttaa häntä kärsiviä ihmisiä maailmalla ja siten luoda myös yhteistyösiteitä eri toimijoiden kanssa.

Samalla pitää kuitenkin aina mielestäni olla valmis kysymään, mitä Suomi hyötyy tästä. OIR-operaatio on hyvä esimerkki siitä sitkeästä työstä, jolla Suomi pystyy osaltaan vahvistamaan ihmisten elinoloja heidän kotimaissaan ja siten osin ehkäisemään siirtolaisaaltoja. Toisaalta näen tällä myös merkittäviä positiivisia vaikutuksia omaan puolustuskykyymme suomalaisjoukkojen saadessa tärkeitä kokemuksia vaativissa oloissa toimimisesta. Toimintaa on siis perusteltua jatkaa.

Olin yhtenä jäsenenä parlamentaarisisessa kriisinhallintakomiteassa. Siellä yksimielisesti linjattiin, että pidämme vahvemmin huolta meidän kriisinhallintaveteraaneista, ja edustaja Heinonen tässä jo nosti kysymystä. [Puhemies koputtaa] Hyvä ministeri, kai me tähän saamme pitkäaikaisen linjan rakennettua?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Reijonen.

15.16 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri! Käsittelemme Irak-asiaa, ja Irakissa tosiaan tämä Isis rehoittaa, ja siellä myös korruptiota ja monta muuta ongelmaa on nähtävissä. On todella harmillista, että sinne ei takaisin oteta, vaikka on tullut näitä kielteisiä turvapaikkapäätöksiä — ei ole otettu vastaan, kun on tullut kielteisiä päätöksiä. On erikoista, ettei sinne takaisin oteta. Mitenkä Suomi sitten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

ajattelee jatkossa? Jos kaikki muutkin maat alkavat samalla tavalla toimia, ettei otetakaan vastaan enää näitä, jotka ovat saaneet kielteisen turvapaikkapäätöksen, niin me olemme aika hankaluuksissa. Kun ollaan Isiksen kanssa tekemisissä, ollaan kuitenkin terrorismin kanssa tekemisissä, niin kuinka taataan se, että tämmöisiä lonkeroita ei pesiydy sitten Suomeen? On äärettömän vakavaa, jos Suomeen terrorismi jostakin kautta pääsee tulemaan. Mitä tälle aiotaan tehdä? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaleva.

15.17 **Atte Kaleva kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! On tosiaan hyvä, että täällä koko sali näin yksimielisesti tukee tätä osallistumista tähän OIR-operaatioon. Meillä puolustusvoimissa — tai siellä puolustusvoimissa — ongelmaksi koetaan laajalti se, että tämä vuoden mandaatti on liian lyhyt. Se hukkaa rahaa ja resursseja ja vaikeuttaa erityisesti henkilöstön rekrytointia, varsinkin reserviläishenkilöstön rekrytointia. Reserviläisillä on ylipäätään kohtuuton tilanne siinä, että he joutuvat aloittamaan operaatioon lähtöön valmistavan rotaatiokoulutuksen vailla tietoa siitä, pääsevätkö he ylipäätään lainkaan lähtemään sinne operaatioon. Tämä tilanne on valitettavasti jo tapahtunut liian usein. Siviilielämän ja työn järjesteleminen kriisinhallintapalveluksen ajaksi on muutenkin hankalaa, ja tässä ei kyllä tarvittaisi yhtään ylimääräistä hallinnollista epävarmuustekijää: tämä vaatii niin paljon yksilöltä ja myös hänen lähipiiriltään. Eikä tämä tilanne ongelmaton toki ole myöskään tämän rotaatiokoulutuksen järjestäjillekään. Kysynkin nyt, arvoisa puhemies, ministeri Haavistolta: Mitä voidaan tehdä tämmöisen jatkuvuuden ja ennustettavuuden parantamiseksi? Onko ylipäätään mahdollista päättää [Puhemies koputtaa] mandaatista esimerkiksi kahdeksi vuodeksi kerrallaan tai mahdollisesti päättää jo aikaisempänä vuotena [Puhemies koputtaa] siitä, että seuraavana kalenterivuotena tämä mandaatti on olemassa? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja sitten ministeri Haavisto, 4 minuuttia.

15.18 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksistä. Jos lähdän ensin edustaja Salosen kysymyksestä, joka liittyi edustaja Savolankin puheenvuoroon, tästä OIRin versus NMI:n hyväksyttävyydestä. Tämä tosiaan oli meidän käsityksemme, että Yhdysvaltoja kohtaan maassa oli kritiikkiä. Yhdysvallat oli vetovastuussa tästä OIR-operaatiosta, ja sitten joissain keskusteluissa heidän poliitikkojensa kanssa nähtiin, että Nato olisi heille neutraalimpi heidän sisäpoliittisista syistään ja sen vuoksi tervetullempi.

Nyt meillä ei... Kun edustaja Ovaska kysyi, mitä vaalit toivat tullessaan, niin emme oikeastaan tiedä, eli ei ole sellaista selvää indikaatiota, millä hevosella nyt sitten ratsastetaan vaalien jälkeen, minkälainen tulee olemaan hallitus tai hallituskoalitio ja mitä se tästä tarkkaan ottaen sanoo. Samaan aikaan näemme, että ei ole mahdollista vain vetäytyä ja lopettaa tätä operaatiota sikseen, ja sen vuoksi tietysti nyt tulee OIRille jatkoaika. Tämä liittyy vähän myöskin edustaja Kalevan kysymykseen, että ei voida tätä OIRiakaan suunnitella loputtomiin sen vuoksi, että tiedetään nyt vain seuraavan vuoden osalta, mihin vastaanottavan maan hallitus on valmis ja millainen sopimus heidän kanssaan tästä saadaan.

Tässä on hyvä ehkä myöskin vähän edustaja Ovaskan kysymystä peilaten huomata se, että Irak ei elä tyhjiössä vaan erittäin vaikealla alueella. Irak on tehnyt viime aikoina oike-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

astaan merkittävää diplomaattista työtä parantaakseen Iranin ja saudien välisiä suhteita ja isännöinyt kokouksia, useampia alueellisia kokouksia, joissa näitä suhteita on parannettu. Tämä liittyy tietysti siihen heidän pelkoonsa, että heidän ylitseen kävellään sillä alueella ja on erilaisia toimijoita, jotka heidän sisäpolitiikkaansa pyrkivät liikaakin vaikuttamaan. Tälle tietysti täytyy antaa täysi tuki. He itse asiassa vaikean tilanteensa keskellä ovat vähän niin kuin rauhanrakentajia itsekin nyt tässä vaikean alueen keskellä.

Sitten täällä tuli useampia kysymyksiä palautussopimuksesta. Kuten sanoin, EU:lla sellainen on. Me olemme EU:ssa. Sitä ei ole pystytty toimeenpanemaan. Samaan aikaan tietoni on se, että poliisi tekee juuri näiden rikoksiin syyllistyneiden kohdalla yhteistyötä Irakin viranomaisten kanssa ja se yhteistyö toimii, ja sitten on näitä vapaaehtoisia palajia, joilla on erilaisia houkuttimia sinne palata. Tilanne ei ole tyydyttävä, jokaisessa keskustelussa Irakin viranomaisten kanssa nostamme tämän esiin. Mutta meillä on se tieto — ja tämä liittyy myöskin edustaja Reijosen kysymykseen — että minkään Euroopan maan kahdenvälinen palautussopimus ei toimi tällä hetkellä. Menemättä nyt syvästi näihin alueellisiin kysymyksiin siellä ilmeisesti kantona kaskessa ovat todella 50 000 ihmistä, jotka Syyrian puolelta olisivat palaamassa Irakiin, ja Irakin vaikeus säilyttää stabiiletti tällaisessa tilanteessa, ja se heijastuu laajemmin tähän heidän politiikkaansa. En pidä sitä hyvänä, ja tilanne on epätoivottava. Otamme sen jokaisessa keskustelussa ja olemme ottaneet jokaisessa keskustelussa heidän kanssaan esiin.

Edustaja Tanus kysyi sitä, voiko mennä tuki väärin käsiin. Tämä on tietysti asia, jota kovasti seurataan, keitä koulutetaan, mihin tehtäviin he osallistuvat, että he ovat osa maan virallista rakennetta. Ei ole — ei pitäisi olla — tällaisia haamusotilaita niin kuin Afganistanissa ja muuta, mutta olemme tietysti sen tiedon varassa, jota Irakin viranomaisilta aina kulloinkin saamme, ja esimerkiksi peshmerga-joukkojen kanssa tuolla Kurdistanissa tietysti on ollut yhteistyötä, yhteistyötä on tehty. Mutta tämä on minusta erittäin tärkeää, että ne kokemukset, mitä Afganistanista on, otetaan huomioon nimenomaan tässä rauhanprosessin suunnittelussa, ja Afganistanin kohdalla näissä kohdissa selvästi tehtiin merkittäviä virheitä.

Kriisinhallintaan osallistuneiden ja kriisinhallintaveteraanien kuntoutuksesta kantoivat useammat edustajat huolta — edustaja Heinonen, edustaja Kaunisto. Minusta on hirveän tärkeä asia, että me yhdessä eduskuntana tästä huolehdimme ja että meidän viestimme täältä eduskunnasta näille veteraaneille on hyvin selvä: heidän työtään arvostetaan, heistä huolehditaan myöskin näiden operaatioiden jälkeen. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Kiitoksia. — Ja sitten siirrymme puhujalistaan. — Edustaja Soinikoski.

15.22 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa rouva puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on ihmisoikeusperustaista. Sen keskeisenä tavoitteena on edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä tyttöjen ja naisten ihmisoikeuksien täyttä toteutumista. Tätä tavoitetta edistämme osallistumalla Irakin turvallisuusjoukkojen kouluttamiseen ja turvallisuussektorin uudistamiseen, sillä ihmisoikeudet ja sukupuolten tasa-arvo voivat toteutua ainoastaan vaakaassa ja turvallisessa yhteiskunnassa.

Meidän on kuitenkin kriisinhallinnassa ja rauhanrakentamisessa siirryttävä entistä enemmän painottamaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa, joka huomioi samanarvoisesti niin ihmisoikeudet, yhdenvertaisuuden, demokratian kuin kestävä kehityksenkin. Eten-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

kin nuorten, naisten ja vähemmistöjen tulee saada keskeinen rooli rauhan solmimisessa ja yhteiskunnan jälleenrakentamisessa. Näin konfliktien ennaltaehkäisy ja ratkaisu onnistuivat nykyistä paremmin. Kestävä rauha ja vakaa yhteiskunta voidaan saavuttaa vain silloin, kun kaikki konfliktialueen osapuolet pääsevät osallistumaan rauhan rakentamiseen ja yhteiskunnan jälleenrakentamiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Sääntöpohjainen ja yhteistyöhön perustuva kansainvälinen järjestys on Suomen kaltaisen pienen maan turva. Tämän takia Suomen on toimittava aktiivisesti sen vahvistamiseksi. OIR- ja NMI-operaatioiden avulla edistetään yhteiskunnallista vakautta alueella sekä syvennetään yhteistyötä ja kumppanuutta eri operaatioissa mukana olevien toimijoiden kanssa. Vakauden edistäminen on tärkeää sääntöpohjaisen ja ennakoitavan kansainvälisen järjestyksen ylläpitämiseksi. Se on myös Suomen etu, sillä pienen maan on helpompi toimia ennakoitavassa toimintaympäristössä kuin epävakaa tai arvaamattomassa maailmassa.

Sääntöpohjaisuutta ja ennakoitavuutta lisää myös kansainvälisten kumppanuuksien syventäminen. Keskustelu- ja yhteistyöyhteyden ylläpitäminen on tärkeä keino lisätä ennakoitavuutta valtioiden välillä. Suomen tulee jatkossakin edistää rakentavaa kansainvälistä yhteistyötä ja keskusteluyhteyttä eri maiden välillä. Toimiva yhteistyö EU:n, Naton ja YK:n kanssa on Suomen etu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ovaska.

15.24 Jouni Ovaska kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Jatkan vielä siitä tilanteesta Irakin osalta, joka nyt, kun hallitusta muodostetaan, on todellakin hyvin vaikea, niin kuin tässä on kuvattu. Ja jotenkin mietin sitä, että kun Suomi haluaa kokonaisvaltaisesti lähestyä ja toimeenpanna tätä yhteistyötä, mihin edellinen puhuja hyvin tuossa viittasi, niin kun eletään todella epävakaa alueella, jossa toimijat ovat muuttuneet ja tämä terrori-iskujenkin uhka on jatkuvasti läsnä, niin sellaisessa ympäristössä toimiminen asettaa myöskin todella paljon riskejä.

On ollut mielenkiintoista seurata tätä — ei ehkä ajattelutavan muutosta, mutta kuitenkin — kun on kuljettu tuosta Yhdysvaltain-johtoisuudesta kohti Natoa, mikä sinänsä ehkä täällä silmin katsottuna näyttää aika paljon samalta, mutta kun sitten arvioidaan siellä, ketkä täällä toimivat ja minkä lippujen alla, niin toivottavasti myöskin tällä muutoksella on sitten osaltaan vaikutusta turvallisuustilanteeseen.

Irakin toimintaa voi toisaalta myöskin kiittää nyt viime päivinä, mitä tulee Valko-Venäjän tilanteeseen ja juuri esimerkiksi näihin palautuksiin ja palautuslentoihin, jotka osaltaan sitten ovat ehkä toivottavasti myöskin rauhoittaneet sitä tilannetta siellä, mutta paljon on edelleenkin tehtävää.

Suuri uhkakuva on myöskin tuon taloudellisen kehityksen osalta, eli mitä tapahtuu, jos ihmiset siellä entistä enemmän kokevat vääryyttä, kokevat, että eivät pääse kiinni siihen talouteen? Nyt erityisesti koronan jälkeen kauppoja siellä on suljettu, talous on pahasti kärsinyt, eletään köyhyydessä. Niin kuin täällä on aikaisemmin todettu, maa on vauras mutta kärsii korruptiosta, mutta nyt koronan jäljiltä yhä useampi siellä maassa kärsii nimenomaan koronasta, ja tätä kautta he ovat myöskin hakeneet niitä muita keinoja ja tapoja omaa tilannettaan parantaa, ja me näemme niitä nyt monelta osin.

Eli kyllä tässä toisaalta on paljon riskejä, mutta myöskin on ollut hienoa huomata, että meillä on yhteinen tahto edelleen jatkaa, ja varmasti tämä operaatio tulee sitten muuttu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

maan. Mutta edelleen on se pitkä kaari: mitä on kymmenen, mitä on 15 vuoden päästä? Täytyy sanoa, että en ainakaan minä koe, että se kauhean valoisalta näyttää, vaikka me kuinka kokonaisvaltaista lähestymistapaa pyrimmekin täällä tekemään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ronkainen.

15.27 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Suomi on osallistunut koalition OIR-operaatioon vuodesta 2015 lähtien noin 80—100 sotilaalla. Suomen osallistumiseen ei ole kuulunut varsinaisia sotatoimia, vaan suomalaiset ovat toimineet neuvonantajina ja koulutaneet peshmerga-joukkoja sekä Irakin turvallisuusjoukkojen sotilaita.

Isis julistettiin voitetuksi vuonna 2017 sen menetettyä maa-alueensa Irakissa. Aate kuitenkin elää eristäytyneissä taskuissa, ja sillä on vaarallinen potentiaali levitä uudelleen niin paikallisesti kuin globaalistikin. Suomen ja muiden länsimaiden tavoite vakauttaa yhteiskuntia Lähi-idässä koki tänä vuonna valtavan takaiskun, kun ääriliike Taleban kaappasi vallan Afganistanissa Yhdysvaltojen vetäytyttyä. 20 vuotta työtä ja valtava määrä rahallista ja aineellista panostusta valui hukkaan. Afganistanin tilanteesta olemme oppineet sen, että arvot eivät ole vientitavaraa. Afganistanissa toteutui suomalaisen mielenlaatuun sellainen täysin vieras ajatus, että länsiliittouman tukeman hallinnon poliisi ja sotavoimat antautuivat lähes ilman vastarintaa uskonnollisen ääriliikkeen edessä.

OIR-operaatiota supistetaan asteittaisesti NMI-operaation laajenemisen yhteydessä, jolloin painopiste muuttuu sotilaallisesta voimasta alueen strategisen tason neuvonantoon ja koulutukseen. Amerikkalaisten vetäytyminen voi heikentää turvallisuustilannetta uudelleen, mikä voi myös heijastua suomalaisten välittömään turvallisuuteen Irakissa.

Valtioneuvoston selonteon mukaan tarkoituksena on, että Suomi jatkaisi osallistumista OIR-operaatioon noin 75 sotilaan vahvuudella vuoden 2022 loppuun saakka. Operaatioon osallistuminen parantaa kumppanuussuhteita kansainvälisiin organisaatioihin ja jäsenmaihin sekä antaa eväitä ja arvokasta kokemusta myös kotimaan toimintaan. Perussuomalaiset tukevat kansainvälistä terrorisminvastaista taistelua, mutta tilannetta on seurattava tarkasti, jotta Afganistanin kaltaiset tapahtumat eivät tule toistumaan.

Arvoisa puhemies! Suomi tukee Isisiltä vapautettujen alueiden vakauttamistoimia YK:n kehitysohjelman UNDP:n vakauttamisrahaston kautta. Rahoitusta kanavoituu infrastruktuurin kunnostamiseen, paikallishallinnon vahvistamiseen ja taloudellisen toiminnan elvyttämiseen. Sen lisäksi Suomi rahoittaa myös humanitääristä miinatoimintaa ja YK:n väestörahaan työtä vammaisten nuorten aseman parantamiseksi.

Vuodesta 2014 lähtien Suomen ODA-kelpoinen kehitys- ja humanitäärinen apu Irakille on ollut yhteensä noin 38 miljoonaa euroa. Selonteon mukaan rahallinen tuki luo mahdollisuuksia 1,2 miljoonan kotiseudultaan pois joutuneen kotiinpaluulle. Irakin kauan jatkuneet ongelmat näkyvät edelleen Eurooppaan hakeutuvien turvapaikanhakijoiden määrissä.

Tilastojen mukaan irakilaiset ovat suurin turvapaikanhakijaryhmä Suomessa. Vuonna 2020 Maahanmuuttoviraston päätöksistä yli puolet oli joko kielteisiä tai sellaisia, että hakemuksen käsittely raukesi. Keskustelua palautuskysymyksistä on käyty jo pitkään, mutta ratkaisua ei näytä olevan näköpiirissä. Irak on kieltäytynyt toistuvasti vastaanottamasta omia kansalaisiaan, ja tilanne on Suomen kannalta kohtuuton.

Perussuomalaisten ehdoton kanta on, että toimiva palautussopimus on saatava voimaan. Jos tämä vaatii esimerkiksi kansainvälisen avun ehdollistamista palautussopimuksen vastapainoksi, niin perussuomalaiset ovat valmiit tukemaan sitä. On myös käsittämätöntä, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

kielteisen palautuksen saaneita irakilaisia on jäänyt Suomeen laittomiksi maassa olijoiksi, ja tähän hallituksen tulisi isolla kädellä puuttua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

15.32 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Me olemme siis antamassa valtuutta Suomen jatkaa tätä koulutusoperaatiotaan Irakin turvallisuussektorilla. Saattaa ehkä olla eduskunnallekin hyödyllistä hetkeksi pysähtyä miettimään, minkälaisessa maassa me koulutusprojektia olemme käynnistämässä, mikä on se sivilisaation tausta, mikä tämä yhteiskunta oikein on, mistä on kysymys.

On kysymys nykyisin arabimaasta, joka on ollut aikoinaan arabi-imperiumin keskus, Bagdad silloisena keskuksenaan, mutta historia tuossa maassa ulottuu huomattavasti kauemmaksi kuin me ehkä tässä keskustelussa olemme oivaltaneetkaan. Jo 100 000 vuotta sitten — jo 100 000 vuotta sitten — asuneista ihmisistä on jälkiä löytynyt tuolta Kaksoisvirran alueelta eli Eufrat- ja Tigrisvirtojen väliseltä viljavalta tasankoalueelta, jossa sivilisaatiot ensimmäisen kerran kaupunkiyhteisöjen muodossa alkoivat kehittymään. Silloin muuten, arvoisa puhemies, Euroopassa oli jääkausi, se kannattaa muistaa, ja nämä ensimmäiset kaupunkiyhteisöt, sumerilaiset kulttuurit, syntyivät siellä 8 000 vuotta sitten. Edelleenkin Suomi oli juuri vapautunut jääkaudesta, eli elimme hyvinkin toisenlaisessa kulttuurihistoriallisessa kontekstissa. Sumerilainen kulttuurihan oli se, jossa tähtitieteen kautta luotiin ensimmäiset kalenterijärjestelmät nuolenpääkirjoituksineen, eli on aidosti ihmiskunnan sivilisaation kehdestä kysymys.

Siellä olivat aikoinaan Babylonian imperiumin ja assyrialaisen imperiumin keskukset ja sittemmin helleenien kulttuuri. Aleksanteri Suurihan sen alueen valloitti, ja sitten se oli roomalaisimperiumin vallassa ennen kuin abbasidien kalifaatti perustettiin, Bagdad keskuksenaan, vuonna 750 jälkeen Kristuksen, meidän ajanlaskumme alun, ja silloin luotiin ensimmäinen globaali imperiumi. Tämä abbasidien kalifaatti ulottui Atlantilta nykyisestä Marokosta aina Kaakkois-Aasiaan asti. Se oli ensimmäinen globaali imperiumijärjestelmä, joka on maailmanhistoriassa syntynyt. Se kukistui aikanaan Tšingis-kaanin toimesta 1200-luvulla, sitten ottomaanit valtasivat sen 1500-luvulla, ja sittemmin ensimmäisessä maailmansodassa eurooppalaiset tulivat sinne ja jakoivat, silpoivat, tuon alueen eivätkä kunnioittaneet ollenkaan niitä alkuperäisiä yhteiskunnallisia rakenteita, joita siellä oli. Tämä on sanottava, koska koko Lähi-idän kartta, joka piirrettiin tietysti Lausannen sopimuksessa, määriteltiin eurooppalaisten koloniaalisten suurvaltojen tasapainottelun tuloksena. Se on se tragedia, mistä maat edelleenkin kärsivät, mukaan lukien tämä kurdien ongelma: he jäivät sitten aikoinaan tässä paloitteluprosessissa ilman omaa valtiota, ainoaksi suureksi kansakunnaksi ilman valtiota, mistä on sitten koko sata vuotta erilaisissa konflikteissa tuolla alueella kärsitty, ja edelleenkin kurdit ovat vailla sitä omaa tunnustettua itsenäistä valtiotaan — lukuun ottamatta tietysti Pohjois-Irakia, jossa Kurdistanin lippu liehuu tällä hetkellä autonomisen alueen merkinä.

Tämä on sitä historiaa, mitä tässä on hyvä käydä lävitse, koska silloin me tunnistamme sen eurooppalaisten roolin jo aikaisemmassa vaiheessa. 1932 Irak itsenäistyi, ja sitten erilaisten panarabialaisten järjestelyjen kautta siellä oli välillä kuningaskuntia, välillä sotilashallituksia. Saddam Hussein kaappasi vallan 79, hyökkäsi Iraniin silloin välittömästi, 80- ja 90-luvun alussa vielä Kuwaitiin, ja sittemmin oli tämä surullinen sotaretki 2003 Bushin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

administraation toimesta, josta sitten syntyi tämä todellinen kaoottinen tilanne, jonka jälkiseurauksia me tällä hetkellä nyt sitten käymme lävitse.

Se, missä Irak nyt tällä hetkellä tavallaan apua valtavasti tarvitsee, on tuon yhteiskunnan jälleenrakennus. Edelleenkin kuitenkin toimitaan tällä koloniaalisella rajanvedolla, joka on hankala. Se on aidon hankala, koska maa etnisesti jakaantuu... — ”Etnisesti” on väärä termi. Maa jakaantuu kulttuurillisesti selkeästi kolmeen eri suureen yhteisöön, ja monet joutuvat arvioimaan tällä hetkellä, onko se maa edes elinkelpoinen pidemmässä juoksussa. Kurdistan siellä pohjoisosassa — 20 prosenttia väestöstä on kurdeja — on jo täysin autonominen. Siellä on pitkä keskustelu siitä, voivatko sunnit ja šiialaiset elää yhdessä. Šiialaisia on 50 prosenttia maan väestöstä, 30 prosenttia on sunneja. Baath-puolueen valta on ollut siellä sunneilla, ja sunnit ovat olleet valtajärjestelmän osa. Šiialaiset ovat jatkuvasti olleet oppositiossa, ja nyt tämän murroksen jälkeen, 2003 jälkeen, näissä sisällissotatilanteissa šiialaiset ovat saaneet valtaohteen Iranin tuella siitä naapurista.

Tässä on alueellista valtopolitiikkaa, on eurooppalaista valtopolitiikkaa, taustat ovat monimuotoiset, ja se maa sinänsäkin hakee sitä identiteettiään aidosti. Tässä, arvoisa puhemies ja arvoisa ministeri, me olemme nyt tekemisissä tämän labyrintin kanssa, mihin me annamme tämän pienen oman koulutuspanoksemme. [Puhemies koputtaa] Sen takia toistan vielä sen, mitä tuossa lyhyessä puheenvuorossani sanoin: iso työ on tuon yhteiskunnan jälleenrakennuksessa niin, että se aidosti heijastaa [Puhemies koputtaa] sen koko yhteiskunnan mosaiikkimaista todellisuutta. [Jouni Ovaska: Dosentin puheenvuoro!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaleva.

15.38 **Atte Kaleva kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos edustaja Kiljuselle tästä valaisevasta puheenvuorosta. Varmaan osaltaan tämä de-baathifikaatio — silloin kun amerikkalaiset syrjäyttivät Baath-puolueen mutta myös kaikki Baath-puolueeseen kuuluneet jäsenet Irakin hallinnosta — annettiin, kuten sanotaan, kultalautaselle Iranille. Tämä sama de-baathifikaatio — jos saan hiukan jatkaa tähän edustaja Kiljusen erinomaiseen puheenvuoroon — oli myös omiaan siihen, että Isis järjestönä nousi niin nopeasti valtaan. Vallassa olivat šiiat, jotka sittemmin rupesivat sortamaan sunneja. Aikaisemmin sunnit sortivat šiioja. Totta kai on selvää, että kun siellä on tällainen järjestö, sunnilainen järjestö, joka sanoi, että me tapamme kaikki šiiat, niin sillä on tiettyä sosiaalista hyväksyntää irakilaisessa yhteiskunnassa, valitettavasti.

Mutta mennään takaisin, jos arvoisalle puhemiehelle sopii, OIR-operaatioon, josta ilmeisesti tänään on tarkoitus keskustella. On hyvä, että Suomi osallistuu tähän operaatioon. Tämän jihadistisen Isis-järjestön hirmuteot, silmitön väkivalta, ovat täysin tuomittavia. Siitä omakohtaisen todistuksen antaa Nadia Murad, joka tänään on täällä eduskunnassa meidän vieraanamme.

Isis-kalifaatti on kukistunut, mutta kalifaatti-ideologia ei ole hävinnyt mihinkään. Sitä propagandaa on edelleenkin verkossa. Se on laadukkaasti tuotettua. Se vetoaa erityisesti länsimaissa kasvaneisiin musliminuoriin. Radikalisoituminen oli aikaisemmin tällaisista top-down-prosessia, eli oli joku radikalisoiva taho, joka sitten radikalisoi potentiaalisia rekrytoitavia. Mutta se on muuttunut tällaiseksi, puhutaan bottom-up-radikalisoitumisesta, eli henkilö itse hakee sitä radikalisoivaa materiaalia netistä, katsoo sitä omassa rauhasaan ja sen jälkeen itse radikalisoii itseään. Tällä tavallahan muun muassa tämä Turussa puukkoiskun tehnyt terroristi radikalisoitui. Tähän viranomaisten on hyvin vaikea puuttua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

Tässä mielessä on erityisen tärkeää, että Suomessa kannetaan vastuuta niin kotimaassa kuin sitten siellä Irakissa, siellä kohdealueella. Ja näinhän Suomi ansiokkaasti on tehnyt. Suomi on saanut hyviä kokemuksia Irakin operaatiosta: kansallisesti yksittäisen taistelijan taitojen kehittämisessä, operaation toimintaympäristö ja myös uhka-arvio ovat auttaneet esimerkiksi lääkintäkoulutuksen kehittämisessä. Tämä on jo heijastunut positiivisella tavalla myös meidän kansalliseen koulutukseen. Operaatiosta on ollut hyötyä myös poliittisella tasolla.

Kuten täällä aikaisemmin edustaja Vikman hyvin ansiokkaasti totesi, lipun näytöllä siinänsä ei ole itsetarkoituksellista hyötyä. Jos lipun näyttö ymmärretään niin, että ajellaan operaatioalueella edestakaisin jossain syrjäseudulla ja lippu hulmuu siinä ajoneuvon tangossa, niin silloin siitä ei ole hyötyä. Mutta lipun näytöllä on toisenlaista hyötyä. On tärkeää, että Suomen lippu näkyy New Yorkissa ja Genevessä YK:n karttapöydillä ja Brysselissä Naton ja EU:n kartoilla. Tässä suhteessa osallistuminen operaatioon on ollut erittäin perusteltua, ja on hyvä, että sitä osallistumista jatketaan.

Suomalaiset sotilaat ovat edelleen äärimmäisen arvostettuja yhteistyökumppaneita tässäkin operaatioissa. Kansallisen painopisteen siirto isoihin kontingenttioperaatioihin ei kuitenkaan saisi tarkoittaa sitä, että hyvin kustannustehokkaista ja poliittisesti erittäin hyödyllisistä pienistä operaatioista, esimerkiksi vaikka YK:n sotilastarkkailijaoperaatioista, kokonaan luovuttaisiin. Tällaiset pienet tarkkailija- ja vastaavat operaatiot ovat parasta lipun näyttöä, sitä oikeaa lipun näyttöä kansainvälisten organisaatioiden päättävissä pöydissä. OIR-operaatioissa hyvää on myös se, että suomalaiset ovat ihan aidosti päässeet kouluttamaan ja mentoroimaan paikallisia joukkoja ja ylempiä komentajia. Tällainen alhaalta ylös-strategia on toimivaa, ja Suomi on tässä onnistunut.

Arvoisa puhemies! En malta olla vielä palaamatta siihen kysymykseen, jonka debatissa esitin ministeri Haavistolle. Onko mitään tehtävissä jatkuvuuden ja ennustettavuuden parantamiseksi sillä tavalla, että tämän henkilöstön rekrytointi ja kouluttaminen tähän operaatioon olisi helpompaa ja sujuvampaa? Olisiko mahdollista esimerkiksi päättää tulevan kalenterivuoden mandaatista jo hiukan aiemmin eikä vasta tässä marras—joulukuun taitteessa? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaunisto.

15.42 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Keskustelemme siis Suomen osallistumisen jatkamisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Irakissa. Sain kunnian pitää vuosi sitten kokoomuksen ryhmäpuheenvuoron tästä samasta aiheesta ja nostin esille muun muassa sen, kuinka vakaus ja vapaus kulkevat käsi kädessä, ja mitä vakaampi yhteiskunta, sitä enemmän kansalaiset voivat nauttia laajoista vapauksista. Puhuin vuosi sitten myös siitä, kuinka olemme kulkeneet kohti epävakaampia aikoja suurvaltakilpailun, köyhyyden ja konfliktien lisääntyessä ja radikalisoitumisen nostaessa päätään. Kuten nyt havaitsemme, tämä ennustus on ollut valitettavan tarkka.

Arvoisa rouva puhemies! Irakissa saavutetuista tuloksista huolimatta maan yleistilanne on epävaka. Isisin kannattajia, nukkuvia soluja, on yhä Irakissa, ja niiden arvioidaan jopa saaneen uutta tuulta alleen viime viikkoina. Maan turvallisuutta heikentävät lisäksi useat siellä toimivat aseelliset kansan mobilisointiyksiköt, jotka ovat sekä puolisoitilaallisia toimijoita että osa valtionhallintoa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

Vuosi sitten nostin esiin myös, kuinka kehittämällä Irakin oikeusvaltiokehitystä, hallintoa sekä koulutus- ja työllisyysmahdollisuuksia OIR-operaation kautta luomme edellytykset sille, ettei Isisin ideologialle synny juurtumismahdollisuuksia, ja tämä on Suomen kannalta erittäin tärkeää. Tämäkin pitää edelleen täysin paikkansa. OIR-operaation kautta Suomi tukee kansainvälisen terrorismin vastaista toimintaa, vaikuttaa muuttoliikkeen taustalla oleviin syihin ja edistää samalla yhteistyötä meille tärkeiden toimijoiden ja valtioiden, kuten Yhdysvaltojen, kanssa. Osallistumisen kautta myös oma kansallinen puolustuksemme kehittyy, sillä joukkomme saavat arvokasta kokemusta vaativista neuvonantotehtävistä.

Arvoisa herra puhemies! Kriisinhallinta on keskeinen työkalu Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, ja meidän tulee jatkossakin olla mukana tämänkaltaisissa operaatioissa. Irakissa kriisinhallintayhteistyön tulisi perustua siihen, mitä maassa tapahtuu, ja Suomen täytyy yhdessä EU:n kanssa miettiä, millaista tukea eri toimijoille annetaan. Meidän tulisi myös harkita, pitäisikö Irakin operaatioiden kansainvälisen avun ehdollistaminen nostaa esille, jotta Irakin johdolle tulisi painetta ottaa itse enemmän vastuuta maansa tilanteesta. Tähän liittyy vahvasti Irakin kansalaisten palautuspolitiikka, johon täytyy saada ratkaisuja. Kuten sanoin myös viime vuonna, autamme Irakia kykyjemme mukaan, mutta myös Irakin on kannettava vastuunsa.

Aikaisemmin tässä debatissa nostin esiin sen, että olin jäsenenä parlamentaarisisessa kriisinhallintakomiteassa ja siellä yksimielisesti linjasimme, että kriisinhallintaveteraaneista pitää pitää parempaa huolta. Olen erittäin iloinen, että ministeri Haavisto nosti tässä esiin omaa kantaansa ja myös mielestäni koko eduskunnan kantaa, että me olemme valmiita rakentamaan kestäväen tulevaisuuden, jotta meidän kriisinhallinnan veteraanit voivat luottaa siihen, että kun he palaavat koti-Suomeen, heistä todella pidetään hyvää huolta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laakso poissa. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

15.46 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä valtioneuvoston eduskunnalle antama sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukainen selonteko Suomen osallistumisen jatkamisesta OIR-operaatioon. Suomihan on ollut mukana siellä vuodesta 2015 lähtien, ja nyt on tarkoitus jatkaa vielä tuleva vuosi noin 75 sotilaalla.

On hyvä, että me olemme mukana tuolla. Meidän sotilaat saavat sieltä arvokasta oppia, ja he voivat myös viedä sinne oppia. Me perussuomalaisissa usein korostamme, että ensisijainen tavoitteemme maahanmuuttopolitiikassa on lopettaa kokonaan humanitaarisista syistä tapahtuva maahantulo ja siirtää painopiste paikan päällä auttamiseen. Sotilaallinen kriisinhallinta on yksi esimerkki näistä konkreettisista toimista, joita lähtömaissa voidaan tehdä ja joilla sinne saadaan apua vietyä tai rauhaa rakennettua.

Sotilaallisen kriisinhallinnan etu on siinä, että se on parhaimmillaan hyödyllistä sekä vastaanottavalle maalle että sitä antavalle tai harjoittavalle valtiolle. Vastaanottava maa saa turvallisuutta ja vakautta, rauhaa, ja kriisinhallintaa harjoittava valtio taas voi mentoroida sekä testata käytännössä niitä toimintatapoja ja oppeja, joita maa joutuisi soveltamaan konfliktin kohdistuessa siihen itseensä.

Suomen kaltaisessa pitkää rauhan aikaa nauttivassa maassa tositilanteita ei pääse, tai onneksi ei joudu, harjoittelemaan. Tämmöisiä tositilanteita meidän rauhanturva- ja kriisinhallintajoukkomme ovat päässeet harjoittelemaan kriisinhallintaoperaatioiden olosuhteissa, ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

näissä sotilaalliset uhat eivät ole enää pelkästään harjoitusta. Operaatioissa suomalaiset sotilaat saavat arvokasta kokemusta siitä, mikä toimii ja mikä mahdollisesti ei. Hyödyllistä kriisinhallinta on Suomen kannalta muutenkin.

Terroristista toimintaa tulee ehkäistä sotilaallisesti jo Irakissa. Näin terroristeille ei jää aikaa eikä resursseja ehkä tehdä näitä tuhoja muualla maailmassa, Euroopassa tai viime kädessä Suomessa. Lähtömaiden pysyessä vakaampina myös terrorismista kärsivien ihmisten maahanmuuttopaine Eurooppaan pienenee, ja toivottavasti tämä toiminta myös mahdollistaa jo maasta lähteneiden kotiinpaluun takaisin Irakiin.

Tässä keskustelussa on noussut paljon esiin Irakin kanssa tehty palautussopimus. Ministeri Haavisto on tainnut jo lähteä, enpä sitten taida enää kysymystä esittää, mutta voin sitä itse pohtia tässä: kun ministeri Haavisto totesi, että Irak on tehnyt Euroopan unionin kanssa sopimuksen, jota se ei noudata, mutta kuitenkin on hyväksynyt sen, että vapaaehtoisesti palaavat ja rikoksiin syyllistyneet Irak ottaa vastaan, niin mielestäni kuitenkin Suomessa laittomasti maassa oleva irakilainen henkilö on laittomasti maassa, ja siten se on mielestäni rikollista, ja tämän vuoksi voisikin pohtia, etteivätkö nämä täyttäisi jo nämä edellytykset ja siten heidät voisi palauttaa maahan.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset tukevat tätä OIR-operaation jatkoa ensi vuonna. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä. — Totean, että tämä keskustelu tulee päättymään 8 minuutin päästä tällä erää.

15.51 **Kimmo Kiljunen sd:** Puhemies! Yritän käyttää omalta puoleltani viimeisen puheenvuoron tässä yhteydessä, mutta edustaja Kalevan innoittamana hieman jatkan eteenpäin, koska hän oli niitä harvoja, jotka lähtivät pohdiskelemaan aidosti sitä, mikä on tämän Isis-kalifaatin tausta — mistä se syntyy, mikä on ikään kuin se vastavoima, johon tämä turvallisuusoperaatio, missä mekin olemme nyt sitten mukana turvallisuusjoukkojen vakautta ja toimintakykyä vahvistamassa, pohjautuu.

Tämä Isisin-kalifaatti, joka on siis kansainvälinen Irakin ja Syyrian valtio, valtioliitto, mikä perustettiin 2013, sai itse asiassa yllättävänkin vahvasti suuria alueita sekä Syyriassa että ennen kaikkea Irakissa hallintaansa — kahdeksan miljoonaa asukasta yhdessä vaiheessa, Mosul toiseksi suurimpana Irakin kaupunkina oli heidän hallussaan — ja se muodosti tietysti aidon uhkan monella tapaa. Mitkä sen juuret ovat olleet? Mistä se syntyi?

Mielenkiintoista, että tämä kalifaatti-Isisin lippuhan on musta lippu, joka tulee samasta kuin se abbasidien kalifaatti, johon viittasin, joka oli se globaali suurvalta aikoinaan, tuhat vuotta sitten, joka hallitsi Atlantilta Kaakkois-Aasiaan koko silloista tunnettua maailmaa ja oli se ydinalue, Bagdad keskuksenaan, niin että tässähän pyrki tämän Isisin-kalifaatti ikään kuin samaan — luomaan oikeaoppisen islamin ja muslimien valtakunnan, globaalin järjestelmän. Itse asiassa se oli heidän suurena tavoitteenaan, ja ensimmäisenä lähtökohtana oli Syyria—Irak-kulma.

Mistä se johtui? Mikä oli se motivoiva tekijä? No, tietenkin se oli se vuoden 2003 invaasio, joka Yhdysvaltojen johdolla tehtiin Saddam Husseinin kukistamiseksi, jonka seurauksena, aivan kuten edustaja Kaleva täällä totesi, sunnihallinto purettiin, käytännössä kokonaan sunnihallinto purettiin Irakissa, ja šiialaiset, maan enemmistö itse asiassa, ottivat vallan. Ja silloin siitä seurasi sitten — tämä oli hyvin korruptoitunut hallintojärjestelmä joka tapauksessa, joka sinne syntyi — että paikalliset yksityisarmeijat hallitsivat maata,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

siellä oli sisällissotatilannetta monissa kulmissa, ja siinä oli myöskin tämä Lähi-idän voimakilpailu, jossa ovat Iran ja Saudi-Arabia kulmittain vastakkain. Mutta tämä kunnianhimoinen lähtökohta oli nimenomaan sunnien organisaatio. Alaviitit hallitsivat Syyriassa, ja siellä oli se enemmistö sunneja. Samoin Irakissa nyt šiialaiset hallitsivat ja sunnit kapinoivat. Sunnien oikeaoppisuus oli tässä taustalla, ja tähän on salafisti-, wahhabiittilahko, joka on Saudi-Arabian valtauskonto, joka tässä on ollut sen Isisin taustalla, eli Saudi-Arabia nojautuu samoihin traditioihin islamilaisissa oppijärjestelmissä kuin Isis. Myöskin rangaistukset ovat muuten samoja. Saudi-Arabiassa on ristiinnaulitseminen edelleenkin lainmukainen rangaistus, eli me toimimme tavallaan samalla šarialain pohjalla, mikä tässä on valtalähestymistapana.

Siinä oli tämä sunnien katkeruus yhtenä. Toinen suuri elementti Isisin taustalla oli tietysti ulkovaltoihin kohdistuva protesti. Protestoitiin ulkovaltoja — eli niitä, joita pidettiin miehittäjinä — vastaan. Ja kolmantena — aito terroristijärjestö — kauhu, pelko. Šarialain kaikkein jyrkimmät konstit olivat käytössä kaulan katkaisuihin ja muine järkyttävine ihmisoikeusrikoksineen, ja se oli sen valtajärjestelmän ydintä. Ja seurauksena tietenkin oli se, etteivät ainoastaan oikeaoppiset asettuneet Isisin taakse. Myöskin kaikki vääräuskoiset asettuivat globaalijärjestelmässä tämän taakse, ja seurauksena on nyt sitten ollut tämä muutos, mikä siellä on tapahtunut, ja siinä prosessissa me suomalaiset olemme myöskin mukana. En lainkaan kritisoi sitä. Minä tunnistan globaalin yhteisvastuun siitä, mikä liittyy kansainvälisiin ihmisoikeuksiin. Irak on muuten YK:n jäsenvaltio, allekirjoittanut YK:n ihmisoikeussopimukset, eli siinä suhteessa tämä on tietysti ymmärrettävä lähestymistapa, että globaali yhteisö puolustaa perusihmisoikeuksia, että me toimimme tässä prosessissa.

Mutta jotta me ymmärtäisimme sen prosessin, mihin me olemme itsemme nyt ajaneet myöskin pienenä Suomena, niin täytyisi katsoa tätä kokonaisuutta, historiaa, ymmärtää ne voimatekijät, jotka siinä maassa vaikuttavat, koska muuten tämä meidän vaikuttamisemme jää pelkästään ilmaan, pelkästään turvallisuussektorin vahvistamiseksi, ja silloin me emme ymmärrä sitä koko kehitysprosessia, mikä siinä yhteiskunnassa on. Ja tämä Irakin jälleenrakennus vaatii paljon, paljon muutakin kuin vain tämän turvallisuussektorin vahvistamisen. Silloin me tullaan kyllä sitten siihen identiteettikysymykseen, johon viittasin, että Irak on kuitenkin sillä tavalla kolmijakoinen — kurdit, šiitit ja sunnit — että on upeata, jos he pyrkivät rakentamaan sitä yhtenäistä valtiota, joka eurooppalaisten kolonisoijien karttapiirroksilla aikaan saatiin, mutta voi siinä olla vaikeuksia. Ja ehkä sitten järjestelmä tulee jostain laajemmasta yhteistyöstä, joka alueellisesti tunnistaa tämän yhteistyön tarpeen, katsoo nämä valtiokonseptit tästä kulmasta sitten pidemmässä juoksussa [Puhemies koputtaa] ehkä uudella tavalla, vähän niin kuin Euroopassa on tehty.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia! — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

15.57 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa herra puhemies! Haluisin vain tässä mainita vielä, kun kuuntelin edustaja Mäenpään puheenvuoroa, että kyllähän tämä sotilaallinen kriisinhallinta on vain yksi osa tätä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, jota me teemme. Sinänsä — täälläkin on todettu ja te olette tänään todenneet — tämä on tärkeää. Mutta niin kuin yksimielisesti siellä parlamentaarisisessa kriisinhallintakomiteassa totesimme, niin haluamme kokonaisvaltaisen lähestymistavan, johon kuuluu siis sotilaallinen ja siviilikriisinhallinta, siihen kuuluu kehitysyhteistyö, monenlaiset asiat, esimerkiksi täällä jo mainittu tätä operaatiota koskeva miinatoiminta ja niin edelleen ja niin edelleen. Eli tämä kaikki on osa meidän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 138/2021 vp

ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Ei voi ottaa vain yhtä osaa, jotakin kulmaa siitä, vaan on otettava tämä kaikki. Jotta me pystymme tekemään sitä vaikuttavasti, silloin pitää olla myöskin sellaiset suunnitelmat, jotka ulottuvat pitkälle. Kiitän kyllä sitä väkeä, joka siinä meidän komiteassa oli. Mielestäni saimme todella hyviä tuloksia aikaiseksi, ja näyttää siltä, että myös ministeriöissä on lähdetty toimimaan niiden suositusten pohjalta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Vielä edustaja Kaleva kerkiää tähän.

15.58 **Atte Kaleva kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Puhun lyhyesti, koska aika on rahaa. Tässä edustaja Kiljunen totesi, että Isis olisi ollut wahhabilainen järjestö — näin ei ole. Se kylläkin on salafilainen mutta jihadistinen, ei niinkään wahhabilainen. Eli Isis järjestönäkin — jos katsotaan Isisin organisaation historiaa — ulottuu aika pitkälle, jopa sinne 80-luvulle asti voidaan se yhtenäisenä johtaa. 2004—2006 Isisin silloinen edeltäjä oli osa al-Qaidaa, se oli Irakin al-Qaida, ja tässä suhteessa siis vastustaa saudikuningashuonetta eli on tavallaan niin kuin anti-wahhabiittinen. Mutta tämä nyt on ehkä enemmän semanttinen... Tai sillä on merkitystä, mutta ei varmaan tämän OIR:n takia. Mutta kiitoksia edustaja Kiljuselle sinänsä erittäin ansiokkaista puheenvuoroista, joita täällä salissa on kuultu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Selvyyden vuoksi totean, että tässä vaiheessa 2 tuntia on tullut täyteen. Sen takia aika loppui. [Jouni Ovaska: Se riittää meille!] Tämän jälkeen voi jatkaa keskustelua, mutta se tapahtuu muitten asioiden jälkeen. Mutta täällä ei näytä olevan puheenvuoropyyntöjä, jotenka totean, että keskustelu on päättynyt.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.